

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA MATEMATIKY, FYZIKY A TECHNICKÉ VÝCHOVY

**Úroveň psychomotorických a pohybových
dovedností na 1. stupni ZŠ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Alena Lávičková

učitelství pro první stupeň ZŠ

(2009-2014)

Vedoucí diplomové práce:

Doc. PaedDr. Jarmila Honzíková, Ph.D.

Plzeň, březen 2014

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením Doc.PaedDr. Jarmily Honzické, Ph.D. a použila jsem k tomu jen prameny uvedené v seznamu literatury.

vlastnoruční podpis

V..... dne.....

.....

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji Doc. PaedDr. Jarmile Honzиковé, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, za cenné rady a připomínky, které mi poskytla při jejím zpracování. Dále děkuji ředitelství a učitelům 4.ZŠ v Chebu, kteří mi umožnili provedení mého porovnávání senzomotorických a psychomotorických dovedností žáků 3. tříd.

ANOTACE:

Téma diplomové práce je „*Úroveň psychomotorických a pohybových dovedností na 1. stupni ZŠ.*“ V úvodu se zabývá specifickými poruchami učení a chování žáků základních škol. Ve vzdělávacím programu základních škol je probírána struktura a časová dotace ve vzdělávacích oblastech - umění a kultura, člověk a zdraví, člověk a svět práce. Další část je zaměřena na mladší školní věk a senzomotorický a psychomotorický vývoj dětí této věkové skupiny. Motorický vývoj dětí v běžných třídách a ve třídách pro žáky s poruchami učení a chování je porovnáván s využitím jednoduchých testů. Závěrečná část je zaměřena na práci s papírem. Nejdříve je popsána výroba papíru a pak je začleněna práce s papírem do pracovních činností u dětí mladšího školního věku. Nakonec je přidán soubor pracovních námětů pro práci s papírem na základní škole, jako metodický materiál pro učitele.

KLÍČOVÁ SLOVA:

specifické poruchy učení a chování, umění a kultura, člověk a zdraví, člověka a svět práce, mladší školní věk, senzomotorický rozvoj, psychomotorický rozvoj, historie papíru, práce s papírem

ANNOTATION:

The topic of this Thesis is „ *The level psychomotor and motor skills at first grade elementary school.*” In the introduction it deals with specific learning and behaviour disabilities of pupils in primary schools. In the curriculum of primary schools is discussed structure and time allocation in the educational areas - arts and culture, human and health, man and the world of work. The next part focuses on junior school age and sensorimotor and psychomotor development of children in this age group. The motor development of children in ordinary classrooms and classrooms for pupils with learning and behavior disabilities is compared using simple tests. The final part is targeted to work with paper. At first is described the production of paper and then is integrated the work with paper in work activities for junior school age children. Finally is added a set of working ideas for working with paper in primary schools as a teachers guidance document.

KEYWORDS:

specific learning and behaviour disabilities, art and culture, human and health, man and the world of work, junior school age, sensorimotor development, psychomotor development, history of paper, working with paper

Obsah

Úvod	9
1. Specifické poruchy žáků základních škol	10
1.1 Specifické poruchy učení	10
1.2 Děti se specifickými poruchami učení.....	11
1.3 Druhy specifických poruch učení	12
1.4 Specifické poruchy chování.....	15
1.5 Druhy specifických poruch chování	16
2. Vzdělávací program základní školy	18
2.1 Vzdělávací oblasti	19
3. Motorické dovednosti u dětí mladšího školního věku	20
3.1 Mladší školní věk.....	20
3.2 Senzomotorické dovednosti	22
3.3 Osvojování a druhy senzomotorických dovedností	22
3.4 Psychomotorika.....	24
3.5 Psychomotorická hra.....	25
3.6 Psychomotorická ve školním prostředí	25
4. Úroveň motorických dovedností žáků 3. tříd ZŠ	27
4.1 Tetovací baterie psychomotorických dovedností	27
4.2 Hodnoty psychomotorických dovedností a jejich zhodnocení	36
4.3 Testování senzomotorických schopností	47
4.4 Hodnoty senzomotorických schopností a jejich zhodnocení	53
5. Papír – materiál podporující rozvoj dovedností žáků 1. stupně ZŠ.....	56
5.1 Historie papíru.....	56
5.2 Práce s papírem při pracovních činnostech.....	58
5.3 Soubor pracovních námětů pro práci s papírem	59

6. Závěr	70
Resumé	
Summary	
Literatura	

ÚVOD

Vstup dětí do školy je považován za velkou změnu v životě dítěte i jeho rodiny. Na začátku školní docházky si každý rodič klade otázku, zda jeho dítě bude ve škole úspěšné. V dnešní době, kdy se kladou vysoké nároky na vzdělávání je stále častější výskyt specifických poruch učení a chování. V diplomové práci se po úvodním seznámení se specifickými poruchami učení a chování zaměřuji na senzomotorické a psychomotorické dovednosti žáků mladšího školního věku. Děti se po vstupu do základní školy musí vyrovnat s novou sociální situací a s novým denním režimem. Převážná většina dětí tuto situaci ustojí a stačí vyhovět požadavkům základního vzdělávání. Je velmi důležité však uvážit, že existuje také určité procento těch dětí, pro které je vstup do školy náročný a jejich fyzický a psychický vývoj dozraje později a potřebují na adaptaci ve školním prostředí delší časový interval. V dnešní době médií a technických vymožeností je velmi složité přimět dítě k nějakému sportu nebo pohybové aktivitě. Proto je také pohybová koordinace u dětí nesrovnatelně horší, než u dětí v době minulé. Děti svůj volný čas tráví většinou u televize či počítače a mnozí pohybovou aktivitu provádějí pouze v hodinách tělesné výchovy. Také kvalita jemné motoriky, hlavně v hodinách pracovních činností, je v současné době slabá. Děti již doma nic s rodiči nemalují a nevyrobějí (což je zapříčiněno časovou vytížeností rodičů), a proto je rozvoj jemné motoriky hlavně úkolem učitelů ve vyučovacích hodinách. Protože pracuji na základní škole, ve které vyučujeme v třídách běžných i ve třídách s dětmi se specifickými poruchami učení a chování, zabývám se v praktické části srovnáním úrovně senzomotorických a psychomotorických dovedností těchto žáků 3. tříd. V závěrečné části přikládám soubor námětů pro práci s papírem podporující motorické dovednosti žáků 1. stupně základní školy, které mohou být použity ve školní praxi.

1. SPECIFICKÉ PORUCHY ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL

1.1 Specifické poruchy učení

Oslabení ve schopnostech potřebných k získávání výukových dovedností nazýváme specifické poruchy učení. Objevují se jako vývojově podmíněný projev. Oslabení se týkají především funkcí kognitivních, motorických, pamětních a řečových. Poruchy bývají obvykle diagnostikovány od věku 7 let, když dítě začne chodit do školy. V současné době, kdy se zvyšují nároky na vzdělávání, je výskyt specifických poruch učení častější a závažnější. „*Pojem specifické poruchy učení je souhrnným označením různorodé skupiny poruch, které se projevují zřetelnými obtížemi při nabývání a užívání takových dovedností, jako je mluvení, porozumění mluvené řeči, čtení, psaní, matematické usuzování nebo počítání.*“¹ Děti se nejsou schopni naučit číst, psát a počítat pomocí běžných výukových metod. V současné době se děti s těmito obtížemi označují jako žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. Je často nutné použít jiných výukových metod, speciálních pomůcek a způsobů hodnocení a klasifikace.

Příčiny specifických poruch učení

Specifické poruchy učení vznikají určitým poškozením v období prenatálním, perinatálním nebo postnatálním. Svou roli zde hraje také dědičnost. Intelektové schopnosti dětí s těmito poruchami bývají průměrné až podprůměrné – porucha tedy není způsobena sníženými intelektovými schopnostmi, ale odvíjí se z jiných příčin. Děti mohou mít porušeno smyslové vnímání zrakové a sluchové, narušenou schopnost pozornosti, paměti, myšlení, řeči, matematických představ, dále je možná porucha hrubé a jemné motoriky ruky, ale i očních pohybů a mluvidel, porucha motorické koordinace, a nakonec mohou být porušeny také senzomotorické funkce – propojení poznávacích a motorických funkcí. Poruchy se mohou u jedinců objevovat samostatně, ale častěji tvoří komplex poruch – dyslexie, dysgrafie a dysortografie.

¹ KOCUROVÁ, M. *Specifické poruchy učení a chování*, s.33. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2002. ISBN 80-7082-705-X

Mohou se také vyskytovat v kombinaci se syndromem lehké mozkové dysfunkce, který bývá v současnosti označován jako syndrom poruchy pozornosti (ADD) nebo syndrom poruchy pozornosti spojený s hyperaktivitou (ADHD syndrom).

1.2 Děti se specifickými poruchami učení

U dětí se specifickými poruchami učení se vyskytují poruchy učení a soustředěnosti. Dítě není schopno soustředit pozornost na vnímání více podnětů, které působí současně. Většinou takové dítě nereaguje na výzvy a napomenutí, proto je bráno jako dítě neposlušné. U těchto dětí se často setkáváme s hyperaktivitou, méně často s hypoaktivitou. S nástupem náročnosti učiva a dobou koncentrace pozornosti se u dětí dostavuje únava. Děti mají problém zapamatovat si slovní řady (např. vyjmenovaná slova, slovní druhy, násobilku, atd.), básničky, pravidla pravopisu apod. V oblasti motoriky jsou poruchy koordinace pohybů a poruchy jemné motoriky, což ovlivňuje výkony v grafomotorice (psaní, kreslení, rýsování) a v tělesné výchově. Co se týče řeči, mají děti často deficit ve smyslu snížené úrovně jazykového citu a poruchy výslovnosti. Pro děti se specifickými poruchami učení je typické, že jsou nemotorné, samy sebe podceňují, špatně snášejí neúspěch. V chování žáků se specifickými poruchami učení lze též pozorovat určité odlišnosti – neklid, nesoustředěnost, zvýšená vzrušivost v důsledku rušivých vlivů, vyhýbání se školní práci jako obranný mechanismus, kompenzační chování – předvádění se, vytahování se, vyrušování, agresivita, vzdorovitost, neposlušnost, šikanování, ubližování druhým, úzkostné stažení do sebe. Dětem se specifickými poruchami chování a učení můžeme pomoci jen speciálními metodami. Dítěti je třeba dát čas na adaptaci ve škole, přizpůsobit se určitému stylu výuky. Když běžné výukové metody nepomáhají, je dobré se poradit s odborníky. Děti mají situaci ve škole ztíženou, mnohem častěji pociťují neúspěch, musí věnovat více času na domácí přípravu, mají pak méně času na odpočinek a hraní, což vnímají jako nespravedlivé. Pokud jsou výkony dítěte hodnoceny pouze negativně, dítě ztrácí zájem a na učení rezignuje. U dítěte se specifickou poruchou učení je třeba se připravit i na to, že určitou pomoc bude potřebovat delší dobu, často po celou dobu školní docházky.

1.3 Druhy specifických poruch učení

Mezi základní typy specifických poruch učení patří dyslexie (porucha čtení), dysgrafie (porucha grafického projevu), dysortografie (porucha pravopisu), dyskalkulie (porucha počítání, matematických schopností), dysmuzie (porucha hudebních schopností), dyspinxie (porucha výtvarných schopností) a dyspraxie (porucha schopnosti vykonávat manuální, složité úkony). Poruchy se mohou objevovat samostatně nebo mohou tvořit komplex poruch. Během školní docházky je nutný individuální přístup a s každým jedincem se musí pracovat podle individuálního vzdělávacího plánu. Poruchy učení jsou členěny dle druhů činností spojených se školními výkony, ve kterých se u jedince (žáka) objevují níže popsané potíže. *„Je nutné si uvědomit, že každý případ, každý jedinec trpící znevýhodněním v důsledku SPU, je jedinečný. Ke vzniku a rozvoji může dojít na základě rozličných příčin a okolností. Symptomy jsou sice obdobné, nebo ještě lépe podobné, ale projevy každého jsou jedinečné z hlediska intenzity, kvantity, druhů písmen, operací, úkonů, záměn apod. Z tohoto důvodu je nutný i individuální přístup, individuální plán vzdělávání.“*²

Dyslexie

*„Jedná se o nejrozšířenější poruchu při osvojování si školních dovedností a plnění standardních edukačních požadavků.“*³ Nejčastější příčinou dyslexie bývá dědičnost, dále může být způsobena v těhotenství nebo při porodu. Dyslexie je specifická neschopnost naučit se číst běžnými výukovými metodami. Vzniká většinou na podkladě poruchy zrakové percepce. Žák má narušené vnímání písmen a prostoru. Většinou je u dětí také porucha pravolevé a prostorové orientace. Dítě má slabší výkon v oblasti čtení, čte pomalu a někdy v opačném případě čte rychle a zbrkle. Často dělá spoustu chyb a popřípadě si slova dokonce domýšlí. Mezi typické dyslektické projevy patří: obtížné rozlišování tvarů písmen, snížená schopnost spojovat psanou a zvukovou podobu hlásky,

² FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*, s.111. Praha : Triton, 2008. ISBN 978-80-7387- 014-0

³ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*, s.112. Praha : Triton, 2008. ISBN 978-80-7387- 014-0

obtíže v rozlišování tvarově podobných písmen, problémy s analýzou a syntézou slov, obtížné čtení a chápání dlouhých slov, artikulační neobratnost nerozlišování hlásek zvukově si blízkých, vynechávání písmen a slabik ve slovech, neschopnost čtení s intonací, nepochopení obsahu čteného textu, dvojí čtení – žák čte nejprve slovo nebo slabiku šepem pro sebe, pak teprve vyslovuje nahlas. Potíže se také promítají do správnosti čtení s porozuměním a do rychlosti čtení. Velmi často se také připojuje citová neobratnost a poruchy chování – jako jsou hyperaktivita, hypoaktivita nebo porucha pozornosti.

Dysgrafie

Dysgrafie je specifická porucha psaní, čili grafického projevu. Je to porucha, která je často spojená s dyslexií. U této poruchy bývá nejčastěji porucha jemné motoriky, z které vyplývá křečovitě a neúhledné písmo. Psaní dítě vyčerpává a již není schopen plně se soustředit na obsahovou a gramatickou stránku písemného projevu. Mezi typické dysgrafické projevy patří – nečitelné písmo, nepravidelná velikost, rozličnost tvarů, nerovnoměrný sklon, častá neschopnost dodržet psaní na řádku, vynechávání slov v souvislém textu, nepravidelná hustota mezi slovy a písmeny, často atypický úchop psacího náčiní, zvláštní držení těla při psaní, výrazně pomalé tempo práce. Důležité je správné držení těla při psaní, vzdálenost hlavy od papíru, poloha dolních končetin a správné držení psacích potřeb. Pokud má dítě na psaní dostatek času, tak také jeho písemný projev může být úhledný.

Dysortografie

*„Dysortografie je specifická porucha pravopisu, vyskytující se velice často ve spojení s dyslexií. Tato porucha nepostihuje celou oblast gramatiky jazyka, ale týká se specifických dysortografických jevů.“*⁴ Často bývá nedostatečně rozvinutá oblast sluchové percepce. Mezi typické dysortografické chyby patří – grafické záměny zvukově podobných hlásek, obtížná výbavnost naučeného tvaru písmene v písemné

⁴ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*, s.112. Praha : Triton, 2008. ISBN 978-80-7387- 014- 0

podobě, neschopnost dodržovat pořadí písmen či slabik ve slovech, přidávání nepatřičných písmen a slabik do slov, neschopnost dodržování délek samohlásek, neschopnost rozlišovat hranice slov ve větě, problémy ve slabikách a slovech se slabikotvorným r, l. S tímto je také spojena porucha soustředěnosti, oslabení paměti a pomalé pracovní tempo. Dítě psaní tvaru písmen často unaví tak, že už nemá čas na odůvodňování i/y nebo hlídat čárky a háčky.

Dyskalkulie

„Dyskalkulie je specifickou poruchou matematických schopností. Jedná se o poměrně vzácnou strukturální poruchu matematických schopností, která má svůj původ v genové nebo perinatálně podmíněném narušení těch částí mozku, jejichž nepřiměřené anatomicke-fyziologické zrání souvisí se zvládním matematických funkcí, nemá však souvislost s poruchou mentálních funkcí.“⁵ Mezi typické dyskalkulické chyby patří – narušené matematické schopnosti, manipulace s předměty a jejich přiřazování k symbolu čísla, obtíže při označování množství a počtu předmětů, neschopnost číst matematické znaky a jejich kombinace, neschopnost psát matematické znaky a provádět matematické operace, neschopnost pochopení matematických pojmů, vztahů mezi nimi a pochopení čísla jako pojmu.

Dysmuzie

Dysmuzie je poruchou hudebních schopností. U této poruchy jde o narušení schopnosti vnímání a reprodukce hudby a rytmu. Jde o méně častou poruchu, která nemá takový vliv na výuku. Může jít o poruchu v receptivní složce (správně rozpoznat tóny a melodie, identifikovat jednotlivé hudební nástroje poslechem) nebo ve složce expresivní (nesprávné hlasové vyjadřování tónů, melodií a písní). Děti jsou v hodinách hudební výchovy nesoustředěné, aktivity v hodinách nepovažují za zábavné a často vyrušují.

⁵ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*, s.113. Praha : Triton, 2008. ISBN 978-80-7387- 014-0

Dyspinxie

Dyspinxie je specifická porucha kreslení. Charakteristická je převážně nízkou úrovní kresby. V jejím pozadí bývá buď porucha v oblasti motorické (dítě zachází s tužkou či pastelkou tvrdě, neobratně) nebo vizuální (dítě nedokáže převést svoji představu z trojrozměrného prostoru na dvojrozměrný papír, má potíže s pochopením perspektivy) nebo v obou oblastech.

Dyspraxie

*„Dyspraxie je specifická porucha obratnosti, schopnosti vykonávat složité úkony. Může se projevit jak při běžných denních činnostech, tak ve vyučování.“*⁶ Žáci bývají pomalí, nešikovní, neupravení, jejich výrobky jsou nevzhledné, což u nich často vytváří nechuť k motorickým činnostem. Dítě projevuje jasný nesoulad v pohybových schopnostech – má opožděnou hrubou i jemnou motoriku. Jejich obtíže se mohou projevit jak při psaní, tak i v řeči. Neobratnost je zřetelná při pohybových hrách, zakopává i při běžné chůzi, má problémy s během, skokem i s plaváním. U jemné motoriky mu problém dělá psaní, zapínání knoflíků, zavazování tkaniček, šití, vyšívání, navlékání korálků a práce s jemným materiálem. Příčiny jsou totožné s poruchami učení.

1.4 Specifické poruchy chování

Pokud se dítě vymyká svým chováním sociokulturní normě, můžeme říci, že patří do skupiny dětí s vývojovou poruchou chování. Poruchy chování vznikají nejčastěji v průběhu dětského vývoje. *„ Z vývojového hlediska je lze pak charakterizovat jako odchylky v oblasti sociálních vztahů, kde jedinec není schopen respektovat normy a psaná i nepsaná pravidla chování na úrovni odpovídající jeho věku.“*⁷ Mezi nejčastější

⁶ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*, s.115. Praha : Triton, 2008. ISBN 978-80-7387- 014-0

⁷ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*, s.128. Praha : Triton, 2008. ISBN 978-80-7387- 014-0

projevy dětí s poruchami chování patří neschopnost navazovat a zároveň udržovat dobré sociální vztahy, děti uspokojují své potřeby a neberou ohled na potřeby druhých, jsou bezohlední ke svému okolí, většinou nemají pocit viny, mají časté výkyvy chování, nechtějí akceptovat normy a pravidla společnosti. Mnohem častěji se vývojové poruchy chování objevují u chlapců než u děvčat. První znaky chyb v chování můžeme vidět již v předškolním věku, ale nejvíce problémů vzniká v období pubescence a adolescence. Nejdůležitější vliv na utváření chování u dětí má rodina. Pokud se u rodin vyskytují patologické jevy, je velmi pravděpodobné, že i děti s těchto rodin budou mít s chováním problémy. Dalším faktorem, který má vliv na chování jedince, je vliv vrstevníků, kteří mohou patřit k různým partám, kde používají návykové látky a dopouští se přestupků.

1.5 Druhy vývojových poruch chování

Podle toho, jak jsou nebezpečné pro společnost, můžeme poruchy chování rozlišovat do několika skupin. V této práci se zabývám pouze vybranými vývojovými poruchami, které se týkají především dětí školního věku a setkáváme se s nimi během školní praxe. *„Často souvisejí s negativním psychosociálním prostředím, s neuspokojivými vztahy v rodině, se školním selháním. Mezi poruchy chování patří například lži, krádeže, útoky a záškoláctví, vzdorovitost.“*⁸ V dnešní uspěchané době jsou vývojové poruchy chování častým jevem a velmi často se s nimi setkáváme již na prvním stupni základní školy.

Porucha aktivity a pozornosti

Tato porucha, která se objevuje v dětství a u někoho může přetrvávat až do dospělosti, znesnadňuje dětem kontrolu nad svými chováními. Dítě má většinou problémy v pozornosti a soustředěnosti. Má problém s nasloucháním, není schopno si udržet pořádek, často ztrácí pomůcky do školy, chodí nepřipravené, pracuje ledabyle a reaguje zbrkle.

⁸ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*, s.133. Praha : Triton, 2008. ISBN 978-80-7387- 014-0

Pokud je porucha spojena také s hyperaktivitou, je dítě v neustálém pohybu, nevydrží na místě, stále má v pohybu ruce a nohy, jeho reakce jsou rychlé, nepromyšlené a také má obvykle komunikační potíže. Je velmi důležité u těchto žáků měnit aktivity a jako pomoc je vhodné do hodin zařazovat pohybové nebo uvolňovací chvíle, ve kterých se tito žáci protáhnou a odreagují.

Vzdorovitost a lhaní

Vzdorovitost většinou souvisí se školními nároky, které jsou na dítě kladeny. Dítě může na výuku a výchovu reagovat buď pasivně – nechut' k práci, nečinnost v hodinách, vše již předem vzdává a nechce pracovat. Nebo může reagovat agresivně – hlasité výjevy, vulgarismy a hrubé chování. „*Lhaní je ve skutečnosti způsob obranného mechanismu. Jedná se o únik z momentální, pro jedince nepříjemné situace.*“⁹ Dítě některé situace neumí řešit jinak než tím, že použije lež, aby nebyl potrestán.

Toulání, krádeže, záškoláctví

Tyto poruchy chování patří již k velmi závažným. Děti své problémy řeší tím, že utíkají, toulají se a nebo nechodí do školy. Pokud se jedná o útky z domova, tak to naznačuje, že v rodině může být nějaký problém, který vede ke vzniku poruch chování. Pokud jde o záškoláctví, bývá to obrana proti školní neúspěšnosti nebo šikaně. Dítě se ve škole necítí dobře, a proto záškoláctví bere jako útěk od starostí. Na toulání a záškoláctví může mít také vliv spojení dítěte s partou či skupinou, ve které jsou patrné patologické jevy chování. „*Krádež lze vymezit jako porušení normy respektu k vlastnictví jiné osoby, omezení práv druhého člověka či společnosti.*“¹⁰ Také zde má často vliv rodina, ve které dítě vyrůstá nebo vliv okolního prostředí, ve kterém se dítě pohybuje. Pokud dítě patologické jevy kolem sebe vidí a vyrůstá v nich, je skoro stoprocentně jasné, že v nich také bude pokračovat.

⁹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*,s.135. Praha : Triton, 2008. ISBN 978-80-7387- 014-0

¹⁰ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*,s.138. Praha : Triton, 2008. ISBN 978-80-7387- 014-0

Agresivita

V dnešní době se také velmi často objevuje dětská agresivita. Ve školním prostředí se setkáváme se šikanou, bezohledným chováním a agresivitou. Agrese se většinou u dětí projevuje tím, že škodí svým spolužákům, ničí věci své i ostatních dětí a často ubližují převážně slabším spolužákům. Agresivní chování děti vidí všude kolem sebe z médií a knih. Často se také setkávají s agresivitou v domácím prostředí, rodiče řeší problémy křikem, rozčilováním a někdy i fyzickým napadením. Proto, aby agresivní chování nenastalo, je nejdůležitější správná a jednotná výchova v rodině. Velkou roli zde samozřejmě také hraje spolupráce mezi školou a rodinou, aby nedocházelo k rozporům. Děti se často vtělují do postav svých hrdinů z filmů či bojových her a chtějí svou sílu ukazovat svému okolí. Často si jako terč vybírají slabší spolužáky, na kterých své agresivní chování dokazují. V těchto případech se potom objevují známky šikany, které jsou řešeny ve školním prostředí.

2. VZDĚLÁVACÍ PROGRAM ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Základní škola, na které jsem porovnávala motorické dovednosti dětí, má třídy běžné a také třídy pro žáky s vývojovými poruchami učení a chování. V těchto třídách je maximálně 14 žáků. Třídy navštěvují nejen žáci se specifickými poruchami učení, ale také žáci s jiným zdravotním postižením (tělesným, sluchovým, řečovým aj.). Ve škole se snažíme, aby třídy běžné i třídy s vývojovými poruchami byly propojené a docházelo ke spolupráci při společných akcích. Toto je velmi důležité proto, že žáci se specifickými poruchami, se na druhém stupni spojují již do běžných tříd a nečiní jim tento přestup veliký problém. Motorické dovednosti se snažíme rozvíjet ve všech vyučujících hodinách. Do vyučovacích hodin se snažíme zařazovat relaxační, protahovací a uvolňovací chvíle. Nejvíce se o motorické dovednosti zajímáme během hodin výchov – tělesná, výtvarná, hudební a pracovní.

2.1 Vzdělávací oblasti

Umění a kultura

V této oblasti se vyučuje hudební a výtvarná výchova. V naší škole se hudební výchova vyučuje na 1. stupni v obou typech tříd jednu hodinu týdně. Motorické dovednosti se zde rozvíjí v oblasti jemné motoriky (hra na hudební nástroje, na tělo), ale také v oblasti hrubé motoriky (hudebně pohybové činnosti, pohyb podle rytmického doprovodu, jednoduché tanečky a rytmická cvičení). Myslím si, že jedna hodina týdně je dostačující a pokud je to vhodné, zařazujeme hudební chvílky také do jiných vyučovacích hodin. Výtvarnou výchovu vyučujeme v první až třetí třídě v běžných třídách po jedné hodině týdně, od čtvrté třídy máme v běžné třídě dvě hodiny týdně, spojené v jeden blok. Ve třídách se specifickými poruchami učení a chování máme po celou dobu studia na 1. stupni pouze jednu hodinu výtvarné výchovy týdně. V tematických plánech výtvarné výchovy na prvním stupni se žáci seznamují s dovednostmi v ploše i prostoru, pracují s různými nástroji a zkoušejí různé výtvarné techniky. Jedna hodina týdně je podle mého názoru nedostatečná, velkou část hodiny zabere v úvodní části motivace a příprava vhodných pomůcek a v závěru zhodnocení práce a rozebrání pocitů dětí z vykonané práce. Čas na samotné splnění zadaného úkolu je proto velmi krátký a většinou práci musíme přerušit a dodělat v dalších hodinách, většinou i v novém týdnu. Dvouhodinový blok je dostačující a měl by být po celou dobu studia na 1. stupni.

Člověk a zdraví

V této oblasti se vyučuje tělesná výchova. Úkolem těchto hodin není pouze zvyšování výkonnosti, ale především vedení k radosti z pohybu a navedení na správné hygienické návyky. Během hodin tělesné výchovy jsou zařazeny pohybové hry a cvičení, využívání tradičního i netradičního náčiní, rytmické a relaxační cvičení, turistika a pobyt v přírodě a plavání. V prvním, druhém a v pátém ročníku má naše škola zařazeny dvě hodiny tělesné výchovy týdně, rozdělených do dvou dnů. Ve třetím a čtvrtém ročníku máme v jednom pololetí dvě hodiny tělesné výchovy týdně a v druhém pololetí 2,5 hodin týdně, protože zde je zařazena výuka v plaveckém bazénu a jedna

hodina běžné tělesné výchovy. Podle mého názoru jsou dvě hodiny týdně pro pohyb dětí velmi málo, velmi vhodné by také bylo zařazení plaveckého výcviku po celou dobu školní docházky, nebo alespoň při studiu na prvním stupni. Děti se při plaveckém výcviku uvolní a výuka je velmi baví a moc se na ni těší. Protože více hodin tělesné výchovy do rozvrhu vtěsnat nejde, je vhodné zařazovat alespoň do některých vyučovacích hodin pohybové chvílky, kde se děti protáhnou a uvolní.

Člověk a svět práce

V této oblasti vyučujeme pracovní činnosti. Do hodin je zařazena práce s drobným materiálem, práce montážní a demontážní, ale také pěstivelské práce a práce v domácnosti. Ve všech třídách prvního stupně máme od prvního do pátého ročníku v rozvrhu jednu hodinu týdně. Stejně jako u výtvarné výchovy je také zde hodinová dotace nedostačující. Během jedné hodiny lze vyrobit jen velmi málo výrobků. Práci musíme většinou rozdělit do dvou či více hodin a práce není jednotná, musí se přerušovat a myslím, že to není vhodné. Každé dítě má také jiné pracovní tempo a proto navázat v dalších hodinách je někdy velmi složité. Ve třídách se specifickými poruchami učení a chování je práce ještě náročnější. Protože u dětí je často diagnostikována dyspraxie, je jejich pracovní tempo velmi pomalé a potřebují velikou pomoc. Přesto, že ve třídách nám pomáhají asistenti pedagogů, je práce náročná a jedna hodina týdně je skutečně nedostačující.

3. MOTORICKÉ DOVEDNOSTI U DĚTÍ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

3.1 Mladší školní věk

Je to období od šesti do deseti až jedenácti let. V tomto období dítě navštěvuje první stupeň základní školy a dochází zde k důležitým změnám a můžou vznikat velké problémy. *„Vstup dítěte do školy je důležitý životní mezník, jímž nastává pronikavá změna v jeho způsobu života a sociálních vztazích. Dítě to prožívá již v tom smyslu, že*

*nyní odchází pravidelně z domova do školy, tak jako odcházejí dospělí do práce.*¹¹ Pro dítě nastává období, kdy má své školní povinnosti, které nejdou odpustit ani uprosit. Nastává pro něj doba, kdy musí zvládat docela dlouhodobé odloučení od rodičů, musí se začít soustředit na výuku, přijmout autoritu učitele a také se zařadit do skupiny spolužáků. Někdy je vstup do školy pro dítě nepříjemný, a proto je na rodičích tento stav zlepšit. Může se pyšnit školní taškou či hezkým penálem, doma se mu vytvoří hezké pracovní místo pro učení a učební pomůcky. Dítě by mělo přicházet s hezkou představou o škole, kterou získá od rodičů. Je velmi důležité, aby rodiče sledovali práci a pokroky dítěte a samozřejmě nešetřili pochvalou. V průběhu školní docházky jsou na dítě kladeny postupně zvyšující se požadavky. *„Škála školních předmětů zahrnuje činnosti značně rozmanité, s požadavky na rozvíjení senzomotoriky, paměti, intelektu, estetických předpokladů, pozornosti, sebeovládání a vytrvalosti, svědomitosti, tj. všech aspektů osobnosti.*“¹² Velmi důležitou změnu také při vstupu do školy hraje čas, ve kterém se dítě musí plně soustředit na činnost, kterou mu určuje učitel. Jako příprava by měla být v mateřských školách hra, u kterých děti delší dobu realizují poutavou činnost nebo výchovná činnost, kdy dítě ve skupině pod vedením učitelky, vykonává určený úkol. Hry se v tomto věku stávají složitější a náročnější na pravidla. Po školním vyučování se děti začínají věnovat také zájmovým činnostem, převážně sportovním a kulturním. Děti v tomto věku jsou již natolik vyvinuté po stránce senzomotoriky, intelektu a dalších předpokladů, že mohou realizovat nové náročnější činnosti, učit se jim a zdokonalovat se v nich a ověřovat si své schopnosti. *„Pokud nedochází k přetížení dítěte nadměrnými požadavky ctíždostivých rodičů, kteří chtějí za každou cenu vynikající úspěchy dítěte, popřípadě od něho požadují množství různých zájmových činností souběžně, mohou zájmové činnosti přinášet dítěti radost a obohacení přítomného života, úspěchy a podporu sebehodnocení a vytváření předpokladů pro příznivý vývoj zájmů do dalšího života.*“¹³

¹¹ ČÁP, J. MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*, s. 228. Praha: Portál,2001. ISBN 80-7178-463-X

¹² ČÁP, J. MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*, s. 229. Praha: Portál,2001. ISBN 80-7178-463-X

¹³ ČÁP, J. MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*, s.230. Praha: Portál,2001. ISBN 80-7178-463-X

3.2 Senzomotorické dovednosti

„Pohybová čili senzomotorická dovednost je učením získaný předpoklad k adekvátním pohybům pro dosahování určitého cíle, pro plnění určitého úkolu.“¹⁴ Pokud hovoříme o senzomotorických činnostech, hovoříme také o všech psychických procesech a sociálních souvislostech. Patří sem kognitivní, kognitivně-motorické činnosti, ale také emoce. Pohybová činnost člověka je proces v kosterním svalstvu a ostatních orgánech těla a je regulována nervovým systémem, jde o komplex motorických projevů člověka. Abychom dosáhli nějakého cíle, musí dojít ke koordinaci organismu s vnějším prostředím – to zajišťuje nervová soustava. Učit se senzomotorické dovednosti znamená, učit se pohybovým návykům. Každý člověk se učí neustálým opakováním jednotlivých kroků, například u jízdy na kole, při hře na hudební nástroj a při různých druhů sportů či pracovních činnostech. Senzomotorické dovednosti nás provází celý život a používáme je již v útlém věku – základy hygienických návyků a sebeobsluhy. Základem je osvojování a koordinace pohybů při jednotlivých činnostech a také percepce a paměťové mechanismy.

3.3 Osvojování a druhy senzomotorických dovedností

Během osvojování senzomotorických dovedností dochází ke třem fázím. Fáze kognitivní, počáteční vykonávání činností se sebekontrolou a opakování, zdokonalování až automatizace dovedností. V první fázi kognitivní, neboli přípravné nesmí nikdy dojít k zanedbání v průběhu osvojování si senzomotorických dovedností. Při realizaci se kombinuje názorná ukázka a její napodobování, slovní vysvětlení a první pohyby. Musíme zde zapojit všechny kognitivní procesy – vnímání, představy, paměť, myšlení i řeč. Začínáme verbálním předáváním informací a postupně přidáváme také písemnou formu – jednoduchý návod až studium technologie. Druhá fáze je počáteční vykonávání činností a sebekontrola. „Důležitou roli zde hraje práce s chybami a autoregulace s využitím zpětné vazby. Učíme se zjišťovat své chyby a

¹⁴ ČÁP, J. MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*, s.374. Praha: Portál,2001. ISBN 80-7178-463-X

*nepřesnosti, zjišťovat je s jemnou diferenciací a rychle, včas, pokud možno „v zárodku“, či dokonce „předem“, když se objevuje jen náznak blížící se chyby či nepřesnosti.“*¹⁵ Třetí fáze je velmi spjatá s fází druhou a dochází zde k dalšímu opakování a prohlubování činnosti. I zde je velmi důležitá názorná ukázka, slovní instrukce, kontrola i sebekontrola a přidává se sem také rozbor chyb a hlavně jejich překonávání. Velmi důležitá v této fázi je samostatnost a automatizace pohybů a již zde ustupuje vědomá kontrola. Při osvojování pohybových dovedností dochází v psychických i fyziologických procesech k velkým změnám. Zdokonaluje se autoregulace, pohyby jsou přesnější a plynulé. Při opakování se zdokonaluje rytmus, s pohyby se koordinují také vnitřní orgány. Dochází k automatizaci a ke kvalitnímu a rychlejšímu vykonávání činností bez vědomé kontroly. Máme několik druhů senzomotorického učení. Imitační je nejrozšířenější a jde o osvojování nejjednodušších pohybů pomocí pozorování a napodobování. Důležitá je zde správná představa co nejlepší ukázky a zdokonalování neustálým opakováním. Instrukční druh senzomotorického učení se nejvíce používá ve sportovní praxi. Jedná se zde o slovní instrukce, podle které se vytváří představa o dovednosti. Zde je velmi důležité přizpůsobit náročnost instrukcí věku dítěte. Pomocí pokusu a omylu se pracuje v zpětnovazebním druhu učení, kdy se dítě dozví, zda pohyb vykonával správně, až po vykonané práci. Přesvědčit se o správnosti se může od pedagoga nebo pomocí videozáznamu, tato technika se ve školství používá velmi málo, spíše se využívá při vrcholovém sportu. Velmi obtížně se na prvním stupni základní školy používají také problémové druhy učení, které jsou nejnáročnější. U tohoto učení se hledá nejúčinnější řešení zadaného úkolu. Při tělesné výchově se může použít při velmi jednoduchém učení, např. překážkové dráhy. Ideomotorické učení doplňuje všechny předcházející druhy učení. Dochází zde k aktivnímu vybavování již známé představy pohybové aktivity. Při osvojování senzomotorických dovedností může také dojít k narušení a zpomalení. Dochází k tomu působením vedlejších rušivých podnětů, které odvádějí pozornost. Velkou roli zde také hraje fyzický stav, únava nebo nemoc. Může také dojít

¹⁵ ČÁP, J. MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*, 377. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X

ke zhoršení vnějších podmínek - dochází k tomu působením vedlejších rušivých podnětů, které odvádějí pozornost. Nejdůležitější, při osvojování senzomotorických dovedností, jsou individuální rozdíly dětí. Důležité jsou jednotlivé individuální zkušenosti, dovednosti a schopnosti. Pohybové činnosti jsou nedílnou součástí lidského života a rozvoje osobnosti. Nepatří k izolovaným činnostem, ale závisí na osobnosti, intelektu a motivaci.

3.4 Psychomotorika

Součástí senzomotoriky je také rozvoj psychomotoriky. Je to forma pohybové aktivity, která je zaměřená na prožitek z pohybu. Vede k poznávání vlastního těla a k prožitkům z pohybových aktivit. Nesoustředí se pouze na rozvoj pohybových schopností a tělesnou zdatnost, ale pracuje i s psychickou a společenskou složkou osobnosti dítěte. Zařazujeme zde herní činnosti, prvky pohybové muzikoterapie, relaxační techniky i činnosti s náradím i náčiním. Psychomotorika rozvíjí psychickou, fyzickou i sociální stránku těla a zároveň je formou aktivního odpočinku, je vhodnou aktivitou ke kompenzování duševní námahy a také klade důraz na uvědomění si vlastních pocitů. Při zařazování psychomotoriky do tělesné výchovy je hlavním úkolem naučit děti vnímat své tělo a rozumět mu. Je důležité, aby děti své tělo přijaly a dokonce i s nedostatky. Cílem psychomotoriky je, aby dítě prožívalo radost z pohybu, ze hry a z tělesných cvičení. Úkolem učitele je během tělesné výchovy zařazovat psychomotorické činnosti a pomocí jednoduchých cviků rozeznat vývojová opoždění nebo poruchy a zároveň je také kladně ovlivňovat. Psychomotorické hry také velmi pozitivně působí na děti se specifickými poruchami učení a chování (dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie, ADHD, hyperaktivita apod.) Psychomotorickým cvičením působíme na celkový rozvoj osobnosti, na vztahy dítěte a kolektivu a na problematiku komunikace. Dítě s pomocí jednoduchých cvičení hledá svoje místo v kolektivu a učí se komunikovat s ostatními. Velmi často také nastává situace, že v dětském kolektivu je oblíben ten, kdo rychleji běží, dál skáče a nebo umí lépe házet míčem, proto je důležité, aby rodiče své děti vedli k pohybu již od raného dětství a nečekali, až na nástup do školy. Pozdější neúspěchy v pohybových činnostech by mohly vést u dítěte k negativnímu vztahu k tělesné výchově a všem sportovním aktivitám. *„Psychomotorické činnosti mají značný význam pro zdraví člověka – působí kladně na svalový systém, dýchací systém,*

srdeční a oběhový systém, dbají na správné držení těla a využívají aerobních i anaerobních činností k posílení zdraví.“¹⁶

3.5 Psychomotorická hra

Úkolem hry je zapojit všechny složky duševního života, rozum, city a fantazii a také musí být zdrojem neopakovatelných zážitků. Úkolem psychomotorické hry je ještě k tomu projevit individualitu osobnosti a zároveň zapojit dítě do kolektivu, vést děti také ke správnému držení těla, ke správné prostorové orientaci, rovnováze a obratnosti. *„Psychomotorické hry se od běžných her odlišují zejména použitím netradičních pomůcek, ale i tím, že zde není vítězů ani poražených. Vítězové jsou všichni, kteří se těchto her zúčastní.“¹⁷* Aby byla psychomotorická hra správně provedena, musí se učitel držet určitých herních pravidel. Mezi tyto pravidla patří: hru si předem důkladně promyslet; před začátkem seznámit děti s používaným náradím nebo náčiním a pomůcky si připravit; hru správně dětem vysvětlit, učitel by neměl být jako rozhodčí, ale do hry se také zapojit; pokud to jde, připojit také hudební doprovod; učitel děti oslovuje vždy křestními jmény, nepoužívat příjmení; při hrách ve dvojicích či trojicích měnit dětem role; překážkové dráhy nechat postupně stavět dětem samotné a pouze kontrolovat bezpečnost; po ukončení her vyhodnotit jejich průběh.

3.6 Psychomotorika ve školním prostředí

Ve školním prostředí nezařazujeme psychomotorické cvičení pouze do hodin tělesné výchovy, ale můžeme je použít ve všech vyučovacích hodinách. *„Psychomotorika je*

¹⁶ BLAHUTKOVÁ, M. *Psychomotorika*, s.7.Brno : Masarykova univerzita, 2007, ISBN 978-80-210-3067-1

¹⁷ BLAHUTKOVÁ, M. *Psychomotorika*, s.11.Brno :Masarykova univerzita, 2007, ISBN 978-80-210-3067-1

*pohybovou aktivitou, kterou lze zařazovat do všech částí hodiny – úvodní, rušná i průpravná část, nácviková i výcviková část, závěrečná část. Lze ji využívat i pro kompenzační cvičení a jako relaxace.*¹⁸ Psychomotorické cvičení nesmí ve školním prostředí nahrazovat hodiny tělesné výchovy, ale pouze doplňovat a být jejich součástí. Před zahájením pohybové aktivity by se dítě mělo seznámit se všemi pomůckami, které bude používat během cvičení a s možností využití při jednotlivých činnostech. Dětem by měla pohybová aktivita přinášet kladný prožitek a měla by být součástí každodenního života. Pro správný rozvoj tělesných funkcí by pohybové cvičení neměly být pouze součástí školního vzdělávání, je důležité je zařazovat do mimoškolních aktivit a také do aktivit v rodině dětí.

Poruchy motorické funkce

Pokud u dětí vidíme problémy ve vývoji koordinace a také jasné nedostatky v jemné motorice, jedná se o poruchy motorické funkce. U celkové koordinace mívá dítě problémy i v běžném pohybu – při chůzi, běhu, skoku. Jejich pohyby jsou nekoordinované a často je vidět frustrace při hodinách tělesné výchovy a nezájem o jakékoliv pohybové hry a aktivity. Velké problémy také mají v motorice jemné – potíže vidíme při zavazování tkaniček, zapínání knoflíků nebo vyšívání. Jejich výrobky v hodinách pracovních činností bývají nečisté, neupravené a často nedodělané, protože mají pomalé pracovní tempo. Velmi často je porucha motorické funkce spojena s poruchami učení. *“Motorické deficit mohou ovlivnit výkony v grafomotorických výkonech (psaní, kreslení, rýsování) či v tělesné výchově.*¹⁹ Poruchy motorické funkce tedy nezasahují pouze do hodin tělesné výchovy, ale ovlivňují celkovou školní úspěšnost dětí během školní docházky.

¹⁸ BLAHUTKOVÁ, M. *Psychomotorika*, s.16. Brno:Masarykova univerzita, 2007, ISBN 978-80-210-3067-1

¹⁹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*,s.117. Praha:Triton, 2008. ISBN 978-80-7387- 014-0

4. ÚROVEŇ MOTORICKÝCH DOVEDNOSTÍ ŽÁKŮ 3.TŘÍD ZŠ

Během školní docházky dochází u dětí k velkým změnám. Každý den jsou na ně kladeny vysoké nároky v oblasti vzdělávání a také proto jsou stále častěji u dětí diagnostikovány specifické poruchy učení a chování, viz. předchozí část diplomové práce. Během mé pracovní praxe jsem se často setkala s rodiči, kteří jakmile vyzorují u dětí, že jim něco jde obtížně nebo pomaleji, mají tendenci to okamžitě schovávat za nějakou specifickou poruchu. Mám možnost pracovat v základní škole, která má na prvním stupni v každém ročníku zařazenou také třídu pro vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení a chování. V této části diplomové práce se budu věnovat srovnání úrovně senzomotorických a psychomotorických dovedností žáků 3. třídy běžné a třídy speciální.

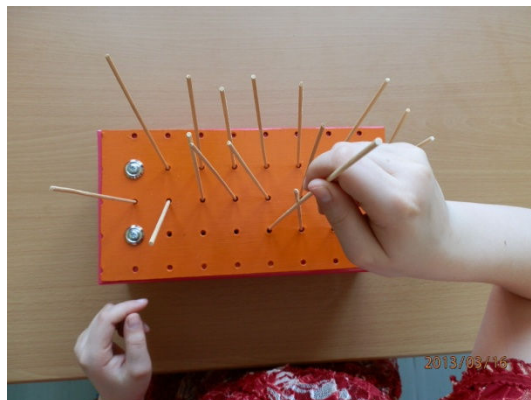
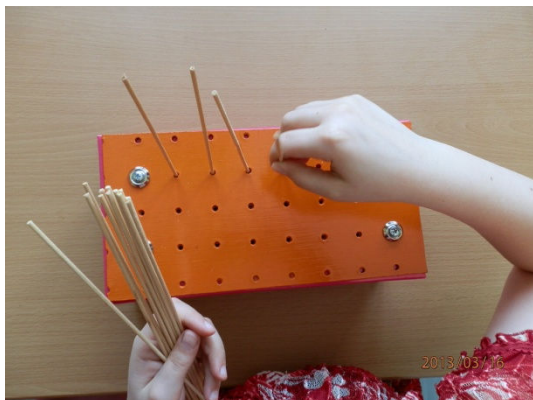
4.1 Testovací baterie psychomotorických dovedností

Na své srovnávání jsem využila testovací baterii, kterou vytvořila Doc. PaedDr. Jarmila Honzíková, Ph.D.. Testy jsou takové, aby bylo možno jejich průběh porovnávat během výuky v hodinách pracovních činností. Testovací baterie je navrhnutá tak, aby byla praktická, úkoly jsou jednoznačně zadány a jde jednoduše změřit výkon. Dále je baterie mobilní a nenáročná na pomůcky. Velké klady má také v tom, že není hlučná a proto při testování nejsou rušeni ostatní žáci. A v neposlední řadě, je baterie koncipována tak, aby bylo možné provádět testování na školní lavici, a v co možná nejkratším časovém úseku.

Výkony psychomotorických dovedností jsem srovnávala ve dvou třídách třetího ročníku. Třídou se specifickými poruchami učení a chování navštěvuje 12 žáků a proto i v běžné třídě jsem do srovnávání zařadila 12 dětí. Testování jsem prováděla v hodinách pracovních činností, tedy 1x týdně po dobu asi jednoho čtvrtletí. Žáci se do úkolu zapojili s velikou chutí a po celou dobu vládla soutěžní, ale přesto veselá nálada.

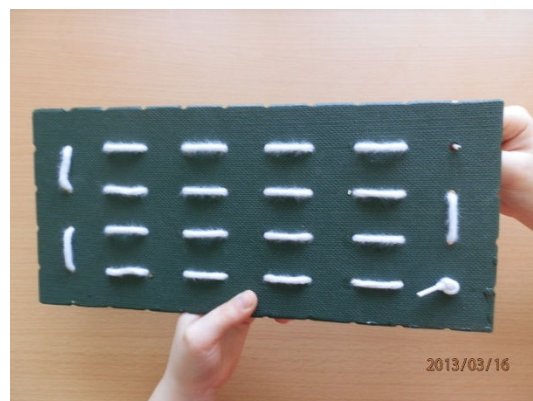
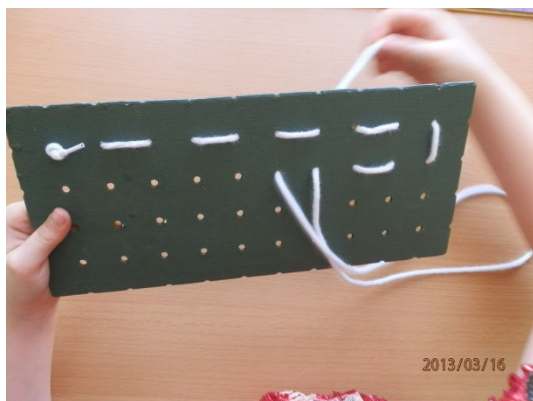
Úkol č.1 – ZASOUVÁNÍ ŠPEJLÍ

Úkol je prováděn individuálně. Před žáka je položena krabice s otvory, z nichž některé jsou slepé a 15 špejlí. Úkolem žáka je zasunout do otvorů v krabici všechny špejle. Zaznamenává se čas, ve kterém žák úkol splnil. Měří se na desetiny sekundy. Za každou zlomenou či neumístěnou špejli je přičteno 10 sekund.

Úkol č.2 – PROVLÉKÁNÍ TKANIČKY

Úkol je prováděn individuálně. Před žáka je umístěna destička z aglomerovaného dřeva s otvory a tkanička o délce 150 cm. Úkolem žáka je provléknout tkaničku destičkou s otvory pomocí předního stehu. Zaznamenává se čas v minutách, sekundách a desetínách sekundy. Za každé překřížení stehu je přičteno 10 sekund.

Úkol č.3 –TŘÍDĚNÍ KORÁLKŮ

Úkol je prováděn individuálně. Před žáka je umístěna krabice se čtyřmi různě velkými otvory a korálky čtyř velikostí. Úkolem žáka je roztrždit korálky čtyř velikostí do krabice s otvory dle velikostí korálků. Krabice má uvnitř přepážky z důvodu kontroly třídění korálků (zamezení vložení všech korálků největším otvorem). Měří se na desetiny sekundy. Za každý korálek umístěný do jiného otvoru se přičítá 10 sekund.

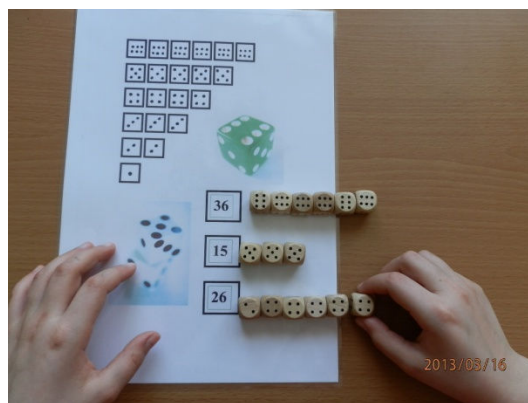
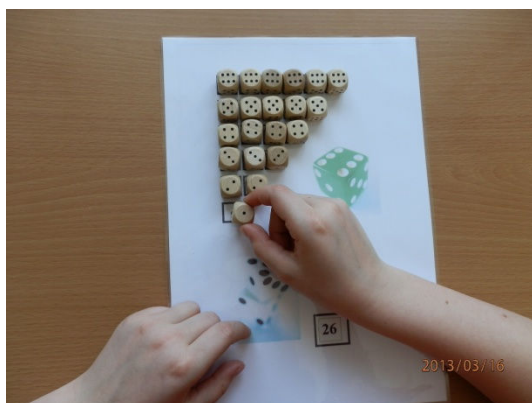
Úkol č.4 – NAVLÉKÁNÍ KORÁLKŮ

Úkol je prováděn individuálně. Před žáka je umístěna krabička s 45 korálky s větším otvorem a vlasec. Úkolem žáka je navléknout všechny korálky na vlasec. Zaznamenává se čas v minutách, sekundách a desetínách sekundy. Za každý nenavlečení korálek se přičítá 10 sekund.

Úkol č.5 – ROZMISŤOVÁNÍ HRACÍCH KOSTEK

Úkol je prováděn individuálně. Před žáka je umístěno 21 hracích kostek s tečkami a deska s nákresem. Prvním úkolem žáka je rozmístit hrací kostky na hrací pole dle nákreсу. Druhým úkolem je přiřadit kostky k číslu tak, aby součet se rovnal uvedenému číslu. Měří se na desetiny sekundy. Za každou špatně umístěnou kostku v úkolu prvním a za každý špatný součet v úkolu druhém se přičítá 10 sekund.

Úkol č.6 – SKLÁDÁNÍ ORIGAMU - RACEK

Úkol je prováděn hromadně. Každý žák dostane list papíru rozměru A4, návod a nůžky. Každý žák složí dle návodu origami ve tvaru racka. U tohoto úkolu se zaznamenává úroveň přesnosti ohodnocená body.

1 bod – práce přesná

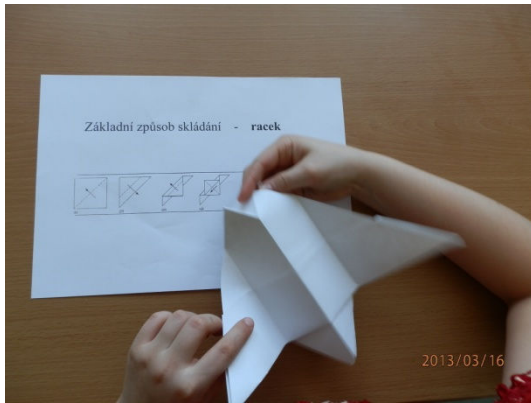
2 body – 1 nepřesné přehnutí

3 body – 2 nepřesná přehnutí

4 body – 3 nepřesná přehnutí

5 bodů – 4 nepřesná přehnutí

10 bodů – nesložení racka

Úkol č.7 – NASUNOVÁNÍ KULIČEK NA TYČKY

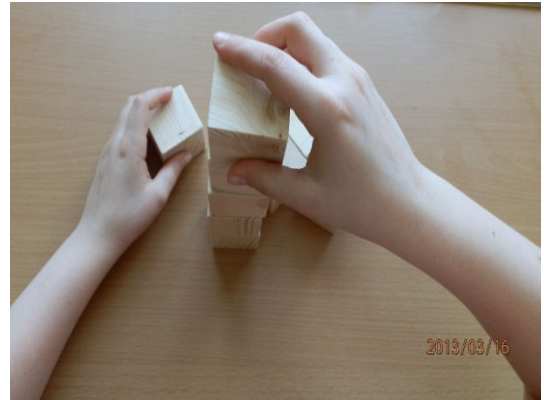
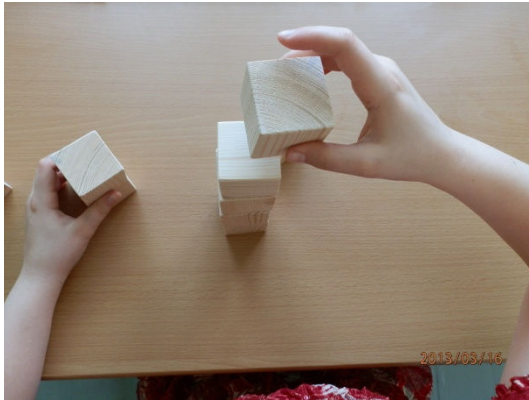
Úkol je prováděn individuálně. Žák dostane v kulaté krabičce hru 3D piškvorky. Do kulatého víčka krabičky vysypeme kuličky. Žák musí umístit všechny kuličky na tyčky tak, aby na polovině tyček byly kuličky tmavě hnědé a na druhé polovině kuličky světlé. Zaznamenává se čas v minutách, sekundách a desetínách sekundy. Za každou špatně umístěnou či neumístěnou kuličku se přičítá 10 sekund.

Úkol č.8 – STAVBA KOSTEK

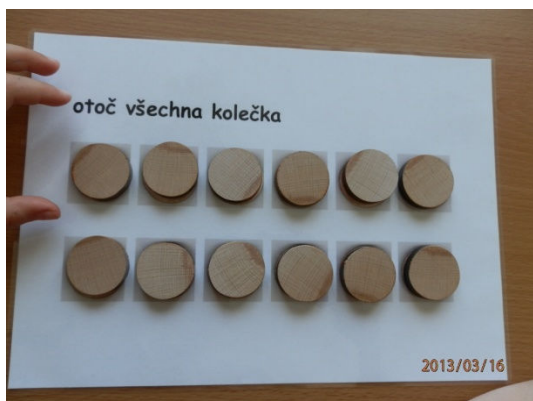
Úkol je prováděn individuálně. Před žákem je 10 dřevěných kostek. Úkolem žáka je postavit věž prostorovým pokládáním všech kostek na sebe. Kostky musí být

stabilně umístěny. Měří se na desetiny sekundy. Za každou neumístěnou či nepřesně umístěnou kostku se přičítá 10 sekund. Spadne-li komín po páté kostce přičítá se k změřenému času 50 sekund, spadne-li např. při umisťování deváté kostky, přičte se k naměřenému času 10 sekund.

Úkol č.9 – OTÁČENÍ KOLEČEK

Úkol je prováděn individuálně. Před žáka je umístěno 10 dřevěných koleček a deska s nákresem. Úkolem žáka je umístit kolečka na desku a následně je všechna otočit. Měří se na desetiny sekundy. Za každé neotočené či špatně umístěné kolečko se přičítá 10 sekund.

Úkol č.10 – ZAPÍNÁNÍ KNOFLÍKŮ

Úkol je prováděn individuálně. Před žáka je položen polštářek s přidanými chlopněmi, na kterých jsou umístěny různé druhy zapínání. Úkolem žáka je pozapínat všechna spínátka, knoflíky a přezky. Zaznamenává se čas v minutách, sekundách a desetinách sekundy.

Úkol č.11 – ŠROUBOVÁNÍ Matic A ŠROUBŮ

Úkol je prováděn individuálně. Před žáka je umístěno 5 šroubů a 5 ke šroubům patřících matic. Úkolem žáka je zašroubovat matky na šrouby dle velikosti. Zaznamenává se čas v minutách, sekundách a desetinách sekundy. Za každou nezašroubovanou či nedotočenou matici se přičítá 20 sekund.

Úkol č.12 – VYSTŘIHOVÁNÍ KYTKY

Úkol probíhá hromadně. Každý žák má k dispozici čtvrtku velikosti A4, maketu květu, kolečko z barevného samolepícího papíru o průměru 2cm, nůžky a tužku. Úkolem žáka je obkreslit květ na čtvrtku a co nejpřesněji vystříhnout. Po vystřížení nalepí žák do odhadovaného středu květu barevné kolečko. Hodnotí se přesnost vystřížení a umístění kolečka – měření měřítkem.

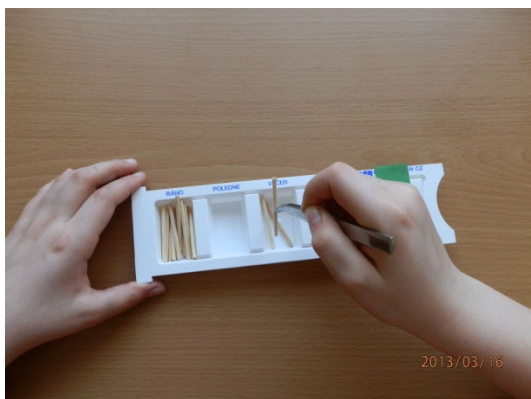
střed květu	přesnost vystřížení
1 bod – přesné umístění	velmi přesné
2 body – odchylka od středu 1 až 5 mm	malé nepřesnosti
3 body – odchylka od středu 5 až 10 mm	více nepřesností
4 body – odchylka od středu 10 až 15 mm	vystříženo velmi nepřesně
5 bodů – odchylka od středu více než 15 mm	nevystříženo

Úkol č.13 – PŘEMISŤOVÁNÍ TYČINEK

Úkol je prováděn individuálně. Před žákem je umístěna pinzeta, krabička s přihrádkami a 20 kusů tyčinek. Úkolem žáka je přemístit pomocí pinzety tyčinky z jedné přihrádky do

druhé – např. přemístění z noci do rána. Zaznamenává se čas v sekundách a desetínách sekundy. Za každou špatně umístěnou nebo neumístěnou tyčinku se přičítá 10 sekund.

Úkol č.14 – NABÍRÁNÍ LŽIČKOU

Úkol je prováděn individuálně. Před žákem je umístěna miska s krupicí, kelímek a lžička. Úkolem žáka je naplnit lžičkou kelímek až po okraj. Zaznamenává se čas na sekundy a desetiny sekundy.

Úkol č.15 – STAVEBNICE

Úkol je prováděn hromadně. Žáci dostanou stavebnici PLASTICANT. Může být použita také jiná stavebnice. Úkolem je v daném časovém úseku z dílů sestavit model jednoho kusu nábytku a to v časovém úseku 5 minut.

Hodnocení:

1 bod – splnil úkol v dané době, prokázal velkou míru vlastní fantazie a tvořivosti

2 body – splnil úkol v dané době, prokázal vlastní tvořivost

3 body – splnil úkol v dané době

4 body – splnil úkol jen částečně

5 bodů – nesplnil úkol

4.2 Hodnoty psychomotorických dovedností a jejich zhodnocení

Složení sledovaných dětí v jednotlivých třídách je zaznamenáno do následující tabulky. U dětí ze speciální třídy jsou připsány diagnostikované poruchy. Do skupin je zařazen podobný počet chlapců a dívek, ve stejných věkových skupinách, aby testování bylo vyvážené. Počet dětí ve speciální třídě je 12, proto také v běžné třídě je zařazen stejný počet žáků.

SLOŽENÍ SROVNÁVANÝCH SKUPIN

	BĚŽNÁ TŘÍDA	TŘÍDA SE SPECIFICKÝMI PORUCHAMI UČENÍ CHOVÁNÍ	A
1.	chlapec - 8 let	chlapec - 8 let – dyslexie, dysortografie	
2.	chlapec - 8 let	chlapec - 8 let – dysortografie, oční vada, porucha chování	
3.	chlapec - 8 let	chlapec - 8 let – dyspraxie, dyslexie	
4.	chlapec - 9 let	chlapec - 9 let – dětská mozková obrna, dyslexie	
5.	chlapec - 9 let	chlapec - 9 let – dyslexie, dysgrafie, porucha chování	
6.	dívka - 9 let	chlapec - 9 let – dyslexie, dysgrafie	
7.	dívka – 8 let	chlapec – 9 let - dyslexie	
8.	dívka – 8 let	dívka – 8 let - lehká mozková dysfunkce, dyskalkulie	
9.	dívka – 8 let	dívka – 8 let – dyspraxie, porucha chování, dyskalkulie	
10.	dívka – 9 let	dívka – 8 let – dysortografie, oční vada, lehká forma autismu, dyslexie	
11.	dívka – 9 let	dívka – 9 let – oční vada, dyspraxie, dysortografie	
12.	dívka – 9let	dívka – 9let - porucha chování, dyslexie	

Všechny výsledné časy měřitelných úkolů byly porovnány v obou skupinách. U každého úkolu jsou vybrány nejlepší a nejhorší časy obou skupin a zaznamenány v následujících tabulkách.

BĚŽNÁ TŘÍDA		
	NEJLEPŠÍ ČAS	NEJHORŠÍ ČAS
Zasouvání špejlí	39"22	1'02"51
Provlékání tkaničky	2'39"14	3'56"07
Třídění korálků	1'39"43	2'54"03
Navlékání korálků	3'43"50	5'11"32
Rosmist'ování hracích kostek	54"18 --- 27"98	1'55"34 --- 56"10
Nasouvání kuliček na tyčky	1'23"12	2'07"44
Stavba kostek	21"98	59"43
Otáčení koleček	11"80	22"14
Zapínání knoflíků	39"76	1'16"48
Šroubování matic a šroubů	1'15"55	2'06"14
Přemist'ování tyčinek	28"87	46"41
Nabírání lžičkou	22"63	42"01

SPECIÁLNÍ TŘÍDA		
	NEJLEPŠÍ ČAS	NEJHORŠÍ ČAS
Zasouvání špejlí	40"21	1'32"96
Provlékání tkaničky	2'52"69	4'10"17
Třídění korálků	1'49"11	3'14"76
Navlékání korálků	4'16"56	8'43"15
Rosmist'ování hracích kostek	57"99 - 44"04	1'59"43 - 2'18"06
Nasouvání kuliček na tyčky	1'42"45	2'59"67
Stavba kostek	21"97	1'34"91
Otáčení koleček	14"12	43"16
Zapínání knoflíků	40"65	1'56"12
Šroubování matic a šroubů	1'23"65	nesplnil úkol
Přemist'ování tyčinek	29"99	1'36"33
Nabírání lžičkou	29"16	59"43

Ze všech získaných změřených hodnot je pro srovnání v následujících tabulkách vytvořen průměrný čas žáků obou tříd, kteří dokončili celý zadaný úkol. Je zde možno vidět rozdíly ve výsledných časech jednotlivých skupin. V hodnocení je popsán průběh plnění úkolu a případné trestné sekundy. U úkolů, které nejsou časově měřitelné je popsána kvalita, kreativita a fantazie při práci, nebo případné nepřesnosti a odchylky, kterých se žáci dopustili. Dále jsou zde zaznamenány postřehy a reakce žáků, a to nejen při jednotlivém plnění, ale také před zahájením a po ukončení. Před zahájením jednotlivých testů bylo dětem vysvětleno zadání a ukázána manipulace se všemi částmi, které baterie obsahuje. Testy byly prováděny v klidném, přátelském prostředí a s dobrou náladou. Po splnění jednotlivých úkolů bylo testování společně zhodnoceno a případné chyby či problémy vysvětleny.

Úkol č.1 – ZASOUVÁNÍ ŠPEJLÍ

	PRŮMĚRNÝ ČAS
Běžná třída	46,81 sekund
Speciální třída	54,12 sekund

Hodnocení- Již při samotném seznámení s úkolem bylo z pohledu žáků zadání nenáročné a rychle splnitelné. Také změřený průměrný čas obou tříd se výrazně neliší. Problémy nastaly pouze u žáků speciální třídy, kteří mají diagnostikovanou nějakou oční vadu a bylo pro ně náročnější nezasunovat špejle do slepých otvorů. Několikrát se stalo, že jim špejle nešla prostrčit a to jim zvyšovalo měřený čas. Při větším soustředění chyby ustoupily a všichni úkol zvládli. V obou třídách byla připočtena vždy jedna penalizace deseti vteřin, která byla zapříčiněna hlavně zbrklostí a větší silou, kterou žáci při plnění úkolu použili. Úkol se dětem velmi líbil a jeho plnění nepřineslo žádné větší problémy.

Úkol č.2 – PROVLÉKÁNÍ TKANIČKY

	PRŮMĚRNÝ ČAS
Běžná třída	3,02 minut
Speciální třída	3,18 minut

Hodnocení- Před zahájením žáci obou skupin hodnotili tento úkol jako jednoduchý. V průběhu plnění se hodnocení změnilo a převážně u chlapců vznikaly problémy s křížením stehů. U dívek problém s plněním nenastal a úkol je velmi bavil. V běžné třídě byla připočtena penalizace deseti vteřin za jeden překřížený steh. Ve třídě speciální bylo dohromady přičteno čtyřicet trestních vteřin – dva chlapci steh překřížili jedenkrát a u jednoho chlapce došlo k překřížení dvakrát. Po skončení tohoto úkolu hlavně chlapci zhodnotili úkol náročnější, než před zahájením mysleli. Děvčatům se úkol líbil a neměly žádné problémy s jeho plněním.

Úkol č.3 – TŘÍDĚNÍ KORÁLKŮ

	PRŮMĚRNÝ ČAS
Běžná třída	2,08 minut
Speciální třída	2,17 minut

Hodnocení- Úkol se zdál v úvodu žákům opět velmi lehký. Průměrný čas obou tříd se výrazně neliší, protože u obou skupin nastaly při třídění korálek stejné chyby. Při touze, být co nejrychlejší, si žáci usnadňovali plnění úkolu tím, že zasouvali korálky do špatných otvorů. V běžné třídě korálek do jiného otvoru umístil dvakrát jeden chlapec a jedenkrát děvče, bylo jim přičteno dohromady třicet sekund. Ve třídě speciální bylo přičteno dohromady trestních sekund čtyřicet a to třem žákům. U chlapců jsem zaznamenala, že se jim tento úkol nelíbil tolik, jako děvčatům.

Úkol č.4 – NAVLÉKÁNÍ KORÁLKŮ

	PRŮMĚRNÝ ČAS
Běžná třída	4,39 minut
Speciální třída	5,21 minut

Hodnocení- Chlapci již v úvodu říkali, že navlékání korálek je holčičí zábava. Naopak dívky se na úkol moc těšily a šly do něj s velkým zaujetím, protože také doma korálky často navlékají. Rozdíl v průměrném čase obou třít je zapříčiněn tím, že ve speciální třídě měl jeden chlapec s navlékáním velký problém – úkol se mu nelíbil a plnit ho nechtěl. Nakonec se rozhodl, že se pokusí úkol splnit, ale práce pro něj byla náročná a nenavlékl 9 korálku, byla mu přičtena penalizace devadesáti sekund. Hlavní příčina tohoto nezdaru je špatná koordinace jemné motoriky u chlapce, který trpí dětskou mozkovou obrnou. V běžné třídě navlékání zvládli všichni a nenastaly žádné problémy.

Úkol č.5 – ROZMISŤOVÁNÍ HRACÍCH KOSTEK

	PRŮMĚRNÝ ČAS	
Běžná třída	1,09 minut	41,56 sekund
Speciální třída	1,21 minut	1,22 minut

Hodnocení- Při umisťování hracích kostek žádný problém nenastal. Pouze v běžné třídě jeden chlapec špatně umístil dvě kostky, což bylo zapříčiněno zbrklostí a byla přičtena penalizace dvacet sekund. Rozdíl v průměrném čase obou skupin nastal u početního úkolu. Zde se skutečně ukázal velký rozdíl obou skupin. Ve speciální třídě měli s tímto úkolem problém ti žáci, kteří mají diagnostikovanou dyskalkulii. U jedné dívky byly potrestány tři špatné početní úkony a jedné dívky dva, celkem přičteno padesát trestných sekund. Dětem z běžné třídy se úkol velmi líbil a zařazujeme tuto aktivitu i do hodin matematiky.

Úkol č.6 – SKLÁDÁNÍ ORIGAMU - RACEK

Hodnocení – Pro obě skupiny nejsložitější úkol z celé testovací baterie. Většinu žákům dělala problémy nepřesnost skládání a někdy také nepochopení návodu pro skládání. V běžné třídě chyběla některým žákům trpělivost, chtěli racka rychle složit, a proto bylo ve skládání dost nepřesností. Pouze čtyři žáci dokončili přesnou práci, ostatní měli od jednoho do čtyř nepřesných přehnutí. Ve třídě speciální nastalo obtíží více. Dva žáci úkol vůbec nesplnili z důvodu nepochopení návodu, u dalších bylo napočteno také od jednoho do čtyř nepřesných přehnutí, dvakrát byla odevzdána přesná práce. Většina žáků je zvyklá, že při nezdarech je jim nápomocna asistentka pedagoga, v těchto úkolech jsem asistentku nezařazovala a proto vznikalo hodně problémů. Většině žáků chyběla trpělivost při práci a obě skupiny úkol ohodnotily jako nejsložitější.

Úkol č.7 – NASUNOVÁNÍ KULIČEK NA TYČKY

	PRŮMĚRNÝ ČAS
Běžná třída	1,47 minut
Speciální třída	2,14 minut

Hodnocení- Úkol z pohledu žáků obou tříd nenáročný a velmi oblíbený. V běžné třídě nenastal žádný problém a žáci úkol plnili s nadšením. Několik žáků dokonce říkalo, že podobnou hru mají doma a často jí hrají. Ve třídě speciální nastal problém pouze dvakrát, v obou případech to byla chyba z nepozornosti při rychlém plnění úkolu. Celkem této skupině bylo přičteno třicet trestných sekund, kdy jeden chlapec umístil špatně jednu kuličku a jedna dívka umístila špatně kuličky dvě. V obou třídách patřil tento úkol k těm nejoblíbenějším.

Úkol č.8 – STAVBA KOSTEK

	PRŮMĚRNÝ ČAS
Běžná třída	35,55 sekund
Speciální třída	51,46 sekund

Hodnocení- Před zahájením žáci hodnotili tento úkol jako jednoduchý. Skoro všichni mají nebo měli kostky doma a v předškolním věku si s nimi často hráli. V běžné třídě byl úkol splněn bez větších problémů, pouze u dvou žáků věž spadla po osmé kostce a opět to bylo v důsledku rychlosti stavění. Celkem bylo přičteno čtyřicet sekund. Ve speciální třídě byla práce pomalejší, problém nastal u žáka s oční vadou a u chlapce s dětskou mozkovou obrnou, který má horší koordinaci pohybů. V této skupině bylo celkem přičteno devadesát sekund, jednomu chlapci spadla věž po páté kostce a jednomu po šesté. Úkol se dětem velmi líbil a přijali ho s nadšením.

Úkol č.9 – OTÁČENÍ KOLEČEK

	PRŮMĚRNÝ ČAS
Běžná třída	15,88 sekund
Speciální třída	24,35 sekund

Hodnocení- Úkol z pohledu žáků obou tříd nenáročný. V běžné třídě nenastal žádný problém a žáci úkol plnili soustředěně a lehce, nebyla zde připočtena žádná penalizace. Ve třídě speciální nastal problém dvakrát, v obou případech byla chyba z nepozornosti při rychlém plnění úkolu a celkem bylo přičteno třicet sekund. V tomto případě se žákům velmi líbil přírodní materiál.

Úkol č.10 – ZAPÍNÁNÍ KNOFLÍKŮ

	PRŮMĚRNÝ ČAS
Běžná třída	51,55 sekund
Speciální třída	1,06 minut

Hodnocení- Před zahájením tohoto úkolu žáci ohodnotili zadání jako jednoduché. V průběhu plnění se hodnocení dětí v běžné třídě potvrdilo a úkol splnili bez větších problémů. Ve speciální třídě byl úkol plněn v pomalejším čase, ale větší potíže nastaly pouze u dvou žáků, kteří delší čas řešili způsob zapínání. Po zhodnocení se obě skupiny shodly na tom, že v běžném životě mají nejraději zapínání v podobě suchých zipů a proto jim někdy trvalo déle, než přišli na způsob zapínání.

Úkol č.11 – ŠROUBOVÁNÍ MATIC A ŠROUBŮ

	PRŮMĚRNÝ ČAS
Běžná třída	1,76 minut
Speciální třída	2,07 minut

Hodnocení- Pro obě skupiny, po skládání origamu, druhý nejsložitější úkol z celé testovací baterie. V běžné třídě se toto zadání více líbilo chlapcům, protože pomáhají doma tatínkům. Děvčatům se toto zadání moc nelíbilo, ale nakonec to zvládly velmi dobře, pouze u jedné dívky bylo přičteno dvacet sekund za nedotočenou matici. Ve speciální třídě jeden žák úkol vůbec nesplnil z důvodu špatné jemné motoriky rukou a dalším žákům chyběla trpělivost při práci. Ve speciální třídě je průměrný čas měřen pouze u 11 dětí, protože jeden žák úkol nezvládl a proto nebyl časově ohodnocen. U jedné dívky bylo přičteno čtyřicet sekund za dvě nedotočené matice.

Úkol č.12 – VYSTŘIHOVÁNÍ KYTKY

Hodnocení – Před zahájením žáci hodnotili tento úkol jako jednoduchý. V běžné třídě se při plnění hodnocení změnilo a to převážně u chlapců, kteří nemají takovou trpělivost pro přesnou práci. U dívek problém s úkolem nenastal a práce je velmi bavila. U pěti žáků byla práce velmi přesná a u ostatních byly malé nepřesnosti u stříhání a odchylky od středu od dvou do sedmi milimetrů. Ve speciální třídě byly problémy obdobné. Při vystřihování jsou viditelné velké nepřesnosti a při umísťování kolečka na střed jsou odchylky také od dvou do deseti milimetrů. Stejně jako u běžné třídy bylo pět přesných prací. Největším rozdíly u obou skupin jsou problémy s jemnou motorikou a zrakem, které jsou častější ve speciální třídě.

Úkol č.13 – PŘEMISŤOVÁNÍ TYČINEK

	PRŮMĚRNÝ ČAS
Běžná třída	35,10 sekund
Speciální třída	51,51 sekund

Hodnocení- Úkol z pohledu žáků obou tříd nenáročný. V běžné třídě žádný nezdár nenastal a žáci úkol plnili soustředěně a lehce. Pouze u jednoho chlapce nastala chyba při přemístění z důvodu rychlosti plnění a byla mu přičtena penalizace deseti sekund. Ve třídě speciální byl úkol také plněn lehce a soustředěně, naměřený delší čas byl způsoben opět pouze zhoršenou jemnou motorikou ruky a oční vadou u některých žáků. Zadání se dětem obou skupin velmi líbilo a úkol patřil ke kladně hodnoceným.

Úkol č.14 – NABÍRÁNÍ LŽIČKOU

	PRŮMĚRNÝ ČAS
Běžná třída	31,27 sekund
Speciální třída	37,88 sekund

Hodnocení- V úvodu bylo u obou tříd z pohledu žáků zadání velmi lehké a také průměrný čas obou skupin se výrazně neliší. Úkol se líbil hlavně děvčatům, které doma často pomáhají maminkám v kuchyni a toto zadání jim to připomnělo. Plnění zadaného úkolu probíhalo plynule a bez problémů u obou skupin. Zadání se dětem velmi líbilo a přijali ho s nadšením.

Úkol č.15 – STAVEBNICE

Hodnocení – Úkol z pohledu žáků obou tříd nenáročný a asi nejoblíbenější z celé testovací baterie. V běžné třídě nenastal žádný problém a žáci úkol splnili, více žáků zapojilo do plnění úkolu tvořivost a vlastní fantazii. Žáci mají stavebnice doma a často s nimi pracují. Ve třídě speciální také žádný velký problém nenastal, pouze tvořivost a fantazie nebyla tak kreativní, jako u třídy běžné. Časový limit se žákům nelíbil a chtěli pokračovat i po jeho vypršení.

Zhodnocení

Jak už bylo uvedeno, po splnění a změření všech úkolů z testovací baterie na měření psychomotorických dovedností, jsem vytvořila průměrné výsledné časy v jednotlivých třídách. U všech testů vyšlo, že pokud jde o čas, tak žáci běžných tříd jsou úspěšnější, než žáci ve třídě se specifickými poruchami učení a chování. Důvodem tohoto zjištění jsou především specifické poruchy, které děti ve speciální třídě mají. Jedná se hlavně o vady zraku, problémy s motorikou, u matematického úkolu s kostičkami měli hlavně

problémy žáci s dyskalkulií a také u některých žáků diagnostikovaná dyspraxie zhoršovala výsledný čas. Měření těchto úkolů bylo také to, co dětem ve speciální třídě nejvíc vadilo. Pokud jde o přístup k plnění úkolů, musím říct, že naopak ve většině případů pracovali s větším zaujetím žáci ze speciální třídy. Každý úkol je velmi zajímavý a až na malé výjimky se všichni snažili úkol splnit, a to i v případě, že plnění bylo nesnadné. Žáci z běžné třídy více úkoly hodnotili a ještě před samotným zahájením práce mnohdy vzdávali nebo zbrkle plnili zadání. Protože pracuji na naší škole již mnoho let a mohu srovnávat výsledky v obou třídách při hodinách pracovních činností, mohu říct, že nevidím rozdíly ve splnění úkolů, ale v měření času. Pokud jsou žáci důkladně namotivováni a pokud žáci speciální třídy dostanou dostatek času, jsou schopni splnit úkol stejně, jako žáci v třídě běžné.

4.3 Testování senzomotorických schopností

Motorické činnosti jsou ovlivněny řadou faktorů, patří sem faktory biologické, psychické, motorické i sociální. Velmi důležité jsou zde také motorické předpoklady a pohybové vlastnosti. *„Pohybové schopnosti charakterizujeme jako relativně samostatné integrované soubory vnitřních biologických vlastností jedince, které podmiňují vykonání motorické činnosti určitého charakteru.“²⁰* Pohybová schopnost je v každé motorické činnosti zastoupena v určitém poměru, který je různý podle prováděného pohybu. Tyto schopnosti mohou být obecného rázu, které ovlivňují různé motorické činnosti a nebo naopak specifické, které jsou pouze pro jedinou motorickou činnost. *„Základem rozvoje pohybových schopností jsou dědičně ovlivněné (determinované) dispozice-vlohy, které ovlivňují jejich přirozenou úroveň ale i kvalitu jejich rozvoje.“²¹* Pohybové schopnosti jsou relativně stálé, jejich rozvíjení je dlouhodobé a pozvolné. Jejich rozvoj je ovlivněn vnitřními i vnějšími faktory a je závislý na vývojové závislosti organismu.

²⁰BURSOVÁ, M., RUBÁŠ, K. *Základy teorie tělesných cvičení*,s.23. Plzeň:Západočeská univerzita, 2001. ISBN 80-7082-822- 6

²¹BURSOVÁ, M., RUBÁŠ, K. *Základy teorie tělesných cvičení*,s.23. Plzeň:Západočeská univerzita, 2001. ISBN 80-7082-822- 6

V hodinách tělesné výchovy je testování pohybových schopností součástí diagnostiky. Srovnání senzomotorických schopností žáků třetích tříd jsem opět provedla ve třídě běžné a třídě se specifickými poruchami učení a chování. Srovnání proběhlo pomocí testů na vytrvalost, sílu, rychlost a rovnováhu. Testy jsou navrženy tak, aby bylo možno jejich průběh porovnávat během výuky v hodinách tělesné výchovy. Úkoly jsou takové, aby mohly být žákům jednoznačně zadány a také byly jednoduše splnitelné a změřitelné. Dále jsou testy nenáročné na pomůcky a sportovní náčiní.

Vytrvalostní schopnosti

Tyto schopnosti jsou nejučinnější pro všestranný rozvoj a zdatnost žáků. Působí velmi efektivně na činnosti srdeční, cévní i dechové. „*Vytrvalostní schopnosti jsou předpoklady člověka provádět déletrvajících motorickou činnost určitou intenzitou (bez jejího snížení).*“²² Vytrvalostní schopnosti zvyšujeme pomocí déletrvajících tělesných cvičení a to především cyklické povahy – chůze, plavání, cyklistika, běh. Protože v hodinách tělesné výchovy je náročné zařazovat cyklistiku a plavání, je velmi vhodné do hodin zařazovat nejrůznější herní a soutěžní formy běhu. Na vytrvalostní schopnosti působí velká řada činitelů. Patří mezi ně fyziologické předpoklady, somatické předpoklady, psychické faktory a v neposlední řadě také technika vlastních pohybových projevů.

Běh na 1 míli (1609 m)

V prvním úkolu se testuje aerobní kapacita organismu a vytrvalost. Jedná se o dlouhodobou vytrvalostní schopnost. Test probíhal na atletické dráze. Vytrvalost byla s dětmi trénována již v hodinách před tímto testováním. Před testem bylo provedeno řádné protáhnutí a rozcvičení. Úkolem testu bylo uběhnout vzdálenost jedné míle v co nejkratším čase. Měřilo se s přesností na sekundy.

²² BURSOVÁ, M., RUBÁŠ, K. *Základy teorie tělesných cvičení*,s.31. Plzeň:Západočeská univerzita, 2001. ISBN 80-7082-822- 6

Silové schopnosti

Podstatou všech pohybových činností je svalové úsilí, které působí na tělesný pohyb silový, obratnostní i rychlostní. Silové schopnosti jsou předpoklady jedince vysokým svalovým úsilím překonat vnější odpor břemene nebo hmotnost vlastního těla. Silové schopnosti se dělí na schopnosti statickosilové – krátkodobé či vytrvalostní silové schopnosti a na schopnosti dynamickosilové – rychlostně silová schopnost, explozivně silová schopnost a vytrvalostně silová schopnost. U silového cvičení je velmi důležité dbát na správné technické provádění cviků, na správné dýchání a na správné polohy cvičence. Velmi důležitý je také celkový zdravotní stav. Během tělesné výchovy je nezbytné metodicky dbát u dětí na všestrannost, přiměřenost a posloupnost procvičování.

Sed leh za jednu minutu

Během druhého úkolu se testují silově-vytrvalostní schopnosti břišního svalstva. Test byl proveden v tělocvičně. Před testem se žáci řádně protáhli a rozcvičili. V úvodu byli žáci srozuměni se správným provedením úkolu. Měřilo se co nejvíce sedů-lehů v jedné minutě.

Provedení – leh na podlahu s pokrčenými koleny v úhlu 45°

- ruce za hlavou
- chodidla stále na zemi
- výdech při pohybu nahoru
- oblast bederní páteře musí mít cvičenec po celou dobu cviku přitlačenou k zemi.

Rychlostní schopnosti

„Rychlostní schopnosti lze charakterizovat jako předpoklady jedince provést danou motorickou činnost na daný podnět v co nejkratším čase.“²³ Rychlostní schopnosti můžeme dělit na schopnosti rekreačně rychlostní a realizačně rychlostní. „Rekreačně rychlostní schopnosti jsou předpoklady jedince odpovídat na daný podnět či zahájit pohyb v co nejkratším čase. Realizačně (akčně) rychlostní schopnost je charakterizována jako předpoklad jedince provést daný pohybový úkol v co nejkratším čase od zahájení pohybu (bez reakční doby).“²⁴ V obsahové náplni školní tělesné výchovy zaujímá rozvoj rychlostních schopností významné místo. Právě mladší školní věk je ta správná doba pro výrazný rozvoj rychlostních schopností. Do hodin tělesné výchovy proto často zařazujeme pohybové hry, běžeckou abecedu, běhy na místě, překážkové dráhy a starty.

Běh k metám se změnami směru

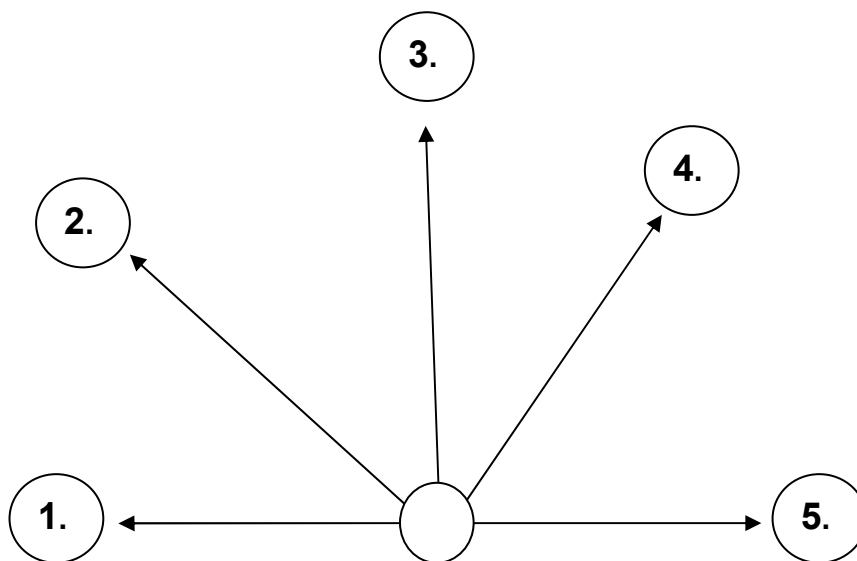
Ve třetím úkolu se měří rychlost běhu a prostorově orientační schopnosti. Úkol provádíme v tělocvičně. Ke splnění testu potřebujeme 6 medicinbalů. Před testem je nutné se řádně protáhnout a rozcvičit. V úvodu byli žáci srozuměni se správným provedením úkolu. Měří se čas, za který se žák dotkne tří míčů a test končí dotykem středového míče.

²³ BURSOVÁ, M., RUBÁŠ, K. *Základy teorie tělesných cvičení*,s.36. Plzeň:Západočeská univerzita, 2001. ISBN 80-7082-822- 6

²⁴ BURSOVÁ, M., RUBÁŠ, K. *Základy teorie tělesných cvičení*,s.37. Plzeň:Západočeská univerzita, 2001. ISBN 80-7082-822- 6

Provedení – rozestavíme 5 medicinbalů očíslovaných od 1 do 5 do půlkruhu v 1,5 metrových vzdálenostech, šestý míč leží 3 metry od nich ve středu půlkruhu

- žák startuje ve středu půlkruhu zády k pěti označeným míčům
- žák vybíhá na znamení vedoucího, který vyvolá číslo od 1 do 5
- žák se otočí a vybíhá k určenému míči, dotkne se ho a co nejrychleji se vrací zpět ke středovému míči
- než dojde k návratu ke středovému míči, oznámí učitel další číslo, žák se dotkne středového míče a běží k další určené metě

Rovnovážní schopnosti

„Rovnovážová schopnost je předpoklad jedince udržet (příp. obnovovat) polohu těla nebo jeho částí v relativně labilní klidové poloze nebo v průběhu motorické činnosti.“²⁵

Rovnovážné schopnosti mohou být dynamické nebo statické, dále se ještě můžeme setkat s balancováním na předmětu. V hodinách tělesné výchovy se zařazují především cviky s výdrží ve stoji jednonož.

Test rovnováhy se zavřenýma očima

Ve čtvrtém úkolu se poslepu měří schopnost statické rovnováhy. Úkol provádíme v tělocvičně na neklouzavém povrchu. Před testem se žáci rozcvičili. V úvodu byli žáci srozuměni se správným provedením úkolu. Žáci postupně zaujmají 4 polohy a v každé následující se zmenšuje plocha opory. Paže jsou v předpažení, ruce otevřené dlaněmi nahoru a oči zavřené. Test se provádí naboso.

Polohy – stoj spojný

- stoj měrný (chodidla za sebou)
- stoj na jedné noze a pata volné nohy je opřena o koleno nohy stojné
- váha předklonmo a paže v upažení

²⁵ BURSOVÁ, M., RUBÁŠ, K. *Základy teorie tělesných cvičení*,s.42. Plzeň:Západočeská univerzita, 2001. ISBN 80-7082-822- 6

4.4 Hodnoty senzomotorických schopností a průběh výkonů.

Výkony senzomotorických dovedností jsem srovnávala ve dvou třídách třetího ročníku. Třídě se specifickými poruchami učení a chování navštěvuje 12 žáků a proto i v běžné třídě jsem do srovnávání zařadila 12 žáků. Testování jsem prováděla v hodinách tělesné výchovy a to jedenkrát v týdnu po dobu přibližně dvou měsíců. Žáci se do testování zapojili s velikou chutí. Složení a u dětí ze speciální třídy také diagnostikované poruchy jsem zaznamenal do tabulky viz.kapitola 4.3

Při práci jsem u testů na vytrvalost a rychlost zaznamenávala výsledné časy. U každého úkolu je vybrán nejlepší a nejhorší čas dané skupiny a zaznamenán do následujících tabulek. U testu na sílu je zaznamenán výsledný počet sed lehů za jednu minutu. U každého úkolu je v tabulkách zaznamenán největší a nejmenší počet cviků dané skupiny. U rovnovážných dovedností je popsán průběhu výkonů.

BĚŽNÁ TŘÍDA				
	NEJLEPŠÍ ČAS		NEJHORŠÍ ČAS	
Vytrvalostní schopnosti	9'32''78		13'45''98	
Rychlostní schopnosti	10''61		13''87	
Silové schopnosti	chlapci 39 cviků dívký 35 cviků		chlapci 18 cviků dívký 20 cviků	

SPECIÁLNÍ TŘÍDA				
	NEJLEPŠÍ ČAS		NEJHORŠÍ ČAS	
Vytrvalostní schopnosti	9'55''90		17'23''78	
Rychlostní schopnosti	11''35		20''84	
Silové schopnosti	chlapci 37 cviků dívký 28 cviků		chlapci 12 cviků dívký 15 cviků	

Vytrvalostní schopnosti

Před zahájením žáci obou skupin hodnotili tento úkol jako jednoduchý. U obou skupin se při plnění jejich hodnocení změnilo. Žáci si před zahájením neuvědomili jaká vzdálenost je čeká. V běžné třídě třetina testovaných dětí navštěvuje různé sportovní kroužky a právě tyto děti zvládly tento test bez větších problémů. Ostatním dětem testování dělalo velké problémy. Nakonec úkol splnili všichni, ale jeho hodnocení bylo po výkonech velmi negativní. Ve třídě speciální navštěvuje sportovní kroužky pouze jeden žák a ten zadání zvládl bez problémů. Většina ostatní žáků úkol zvládli, ale jejich časy byli velmi slabé. Jeden žák s diagnózou lehké mozkové obrny celou trasu neuběhl, ale chtěl se zapojit, tak jsem mu trasu zkrátila. U obou skupin bylo po dvou minutách vidět, že vytrvalostní test nezvládají a musí běh střídat s chůzí a vydýchat. Po skončení tohoto testu žáci obou skupin zhodnotili jeho průběh jako náročný.

Rychlostní schopnosti

Před zahájením se žáci na tento test velmi těšili a jeho průběh se jim opravdu líbil. U obou skupin test probíhal s velkou soutěživostí a s chutí provést test co nejlépe a nejrychleji. V běžné třídě nenastal žádný problém při jeho plnění a děti si s úkolem poradily bez jakékoliv pomoci. Také ve třídě speciální nenastal žádný velký problém, všechny děti úkol splnily, pouze horší koordinacet u některých dětí způsobila horší naměřené časy než u třídy běžné. Tento úkol byl dětmi velmi pěkně zhodnocen a chtějí ho zařazovat častěji do hodin tělesné výchovy.

Silové schopnosti

V úvodu žáci obou skupin hodnotili tento úkol jako jednoduchý a hlavně chlapci tvrdili, že tento druh cvičení dělají pravidelně a ve splňování tohoto úkolu nebudou mít žádný problém. Děvčatům se tento úkol moc plnit nechtěl, ale nakonec se toho zhostily velmi dobře. Už při průběhu se hodnocení začalo měnit i u některých chlapců, protože doba jedné minuty byla pro některé nakonec dlouhá. Již po dvaceti sekundách bylo vidět u dětí zpomalení a čím déle cvičení probíhalo, tím pomalejší tempo bylo. Nakonec test splnili všichni žáci obou skupin a nebyl změřen ani velký rozdíl v počtu provedení. Po skončení tohoto testu všichni žáci zhodnotili průběh kladně, ale byli rádi, že úkol skončil.

Rovnovážní schopnosti

Během tohoto úkolu měnili žáci čtyři polohy a vše prováděli se zavřenýma očima. U stoje spojného nebyl u žádné skupiny problém a všechny děti úkol zvládly bez problémů. Stoj měrný již zaznamenal určité změny. V běžné třídě po třiceti sekundách docházelo u dětí k chvění těla, pouze u jedné dívky, která provozuje závodně gymnastiku nebylo chvění vidět a úkol zvládla bez chvění. Ve speciální třídě docházelo ke chvění již po dvaceti sekundách a po půl minutě někteří žáci úkol ukončovali, protože se narušila rovnováha celého těla. Stoj na jedné noze s patou volné nohy opřenou o koleno nohy stojné byl pro některé děti problém velký. U obou skupin docházelo po dvaceti sekundách k velkým výkyvům a chvěním těla. Dva žáci speciální třídy vůbec nedokázali zaujmout polohu a test jim nebyl hodnocen. Nejvíce potíží nastalo u váhy předklonmo s pažemi v upažení, u většiny dětí byl velký problém zaujmout správně tuto polohu a to jak ve třídě speciální, tak také ve třídě běžné. Ze všech testovaných dětí správnou polohu zaujalo pouze 5 dětí. Dívka s gymnastickou přípravou úkol zvládla bez potíží, ostatní čtyři děti úkol splnily, ale po patnácti sekundách docházelo ke chvění a k velkým výkyvům celého těla. Přesto, že tento úkol byl pro děti náročný, velmi se jim plnění líbilo a užily si spoustu legrace.

Zhodnocení

Pokud jde o plnění testu na senzomotorické schopnosti, tak ani tady nebyl změřen velký rozdíl mezi skupinami. Žáci v běžné třídě měli menší problémy s pochopením a plněním všech úkolů. Ani jednou nenastal problém, který by donutil nějakého žáka úkol vzdát nebo si ho usnadnit. Ve speciální třídě také všechny děti chtěly úkoly plnit přesto, že u některých je viditelná horší koordinace pohybů. U vytrvalostního úkolu byla jedenkrát zkrácena vzdálenost u žáka s lehkou mozkovou obrnou. Rychlostní a silové úkoly zvládly všechny děti. Do rovnovážných schopností se také zapojili všichni, pouze byl kratší čas výdrže. Po porovnání výsledků ani u testování senzomotorických schopností nevidím velký rozdíl mezi dětmi ze třídy běžné a speciální. Myslím, že jde pouze o přístup k dětem a umožnění jim se do úkolů zapojit a popřípadě jim přizpůsobit zadání tak, aby úkol zvládly. U těchto úkolů se se zájmem zapojovaly všechny děti a v obou třídách byla vidět velká soutěživost.

5. PAPÍR - MATERIÁL PODPORUJÍCÍCH ROZVOJ DOVEDNOSTÍ ŽÁKŮ 1. STUPNĚ ZŠ

Psychomotorické dovednosti rozvíjíme ve školní praxi v hodinách pracovních činností. Do hodin je zařazena práce s drobným materiálem, práce montážní a demontážní, ale také pěstitelské práce a práce v domácnosti. Nejčastěji je do hodin ovšem zařazována práce s papírem. Důvodem je snadná přístupnost všech druhů papíru i pomůcek k jeho zpracování a lehká manipulace při práci. Do hodin pracovních činností lze také zařadit historii vzniku papíru a jeho výrobu. V následující části se právě tímto tématem stručně zabývám tak, aby jednoduchý výklad mohl být použit při hodinách pracovních činností na prvním stupni základní školy.

5.1 Historie papíru

Papyrus

Základem pro výrobu staroegyptského papyru byla stébla šáchoru papírodárného, který se nejvíce nacházel v porostech okolo Nilu. Tato bylina měla ve stéblu bílou dřev, která vyplňovala celou délku stonku. Právě tato dřev byla nejdůležitější surovinou pro výrobu papyru. Proužky dřev se rovnaly těsně vedle sebe na rovný podklad. Podle toho, jak měl být papyrus silný, tolik vrstev dřev se na sebe vrstvalo. Potom se vrstva lisovala, důkladně hladila a ořezávala se do rovných okrajů. Jednotlivé listy se škrobovou kaší lepily za sebe a vznikal tak i několik metrů dlouhý svitek. Psát se na něj dalo seříznutým rákosem.

Čínský papír

Dnešní typ papíru byl vynalezen v Číně kolem roku 150 př.n.l.. Základem byla rozdrčená a důkladně povařená rostlinná vlákna (z konopí, ramie, bambusu, dřevěné kůry či ze zbytků rybářských sítí), která byla rozmělněná na kaši. Kaše se rozmíchala ve vodě a pomocí rámečků z bambusu se nabírala, voda se nechala odkapávat a vlhký papír ze zbylé kaše se sušil na slunci i s rámečkem. Poté se list píru z rámečku vyjmul a na rovné ploše se dosušil.

Japonský papír

Z Číny se výroba papíru rozšiřovala dále a dostala se také do Japonska. Tradiční zdejší papír se jmenuje washi. Podle toho, z jaké základní suroviny byl vyroben, měl také svůj specifický název. Kozo papír – pevný a velmi jemný se vyráběl z vláken brusonecie papírodárné. Gampi papír- je mnohem silnější a vyráběl se z lýkových vláken dřevin. Výroba byla velmi náročná, nařezané větve se namáčely, aby se oddělilo lýko od kůry dřevin. Lýko se v lázni z popela vařilo a poté se natloukalo dřevěnými palicemi. Pak se kaše nabrala na rámeček a zpevňovala se rýžovým klijem. Poté se nechala na rovné ploše vysušit. Výroba tohoto tradičního japonského papíru se dochovala v některých územích dodnes.

Papír z Latinské Ameriky

Papír, který se jmenoval amatl byl vyráběn z několika druhů fíkovníků, které velmi hojně rostou po celé Střední Americe. Větve z fíkovníků se namáčely v lázni z popela, aby se odloučil latex z rostliny. Pak se oloupala kůra a větve se nařezaly na dlouhé pruhy. Tyto pruhy se mezi sebou zaplétaly tak, že vznikala rohož, která se palicemi natloukala tak silně, že pruhy k sobě úplně přilnuly.

Papír v Evropě

Už v 8. století se tajemství výroby papíru dozvěděli Arabové a odtud se výroba dostala také do Evropy (Španělsko, Francie, Německo a ostatní evropské země). Ve střední Evropě je ve 14. století první papírna otevřena v Norimberku. V některé literatuře můžeme ale najít zmínky, že první papírnu otevřel sám císař Karel IV. a to v Chebu roku 1370. Říká se, že papír potřeboval do hojně navštěvované univerzity pražské. Prameny o těchto zprávách ovšem nikdy nebyly udány a potvrzeny, a proto je nemůžeme přijímat jako skutečně pravdivé. První skutečně písemná zpráva o výrobě papíru na našem území je z dob krále Vladislava II., kolem roku 1499. Papírna se nacházela v klášteře ve Zbraslavi. V 16. a 17. století nastal rozvoj papírenství na českém území, papírny vznikaly po celém území, např. Staré Město pražské, Trutnov, Frýdlant, Jihlava, Cheb, Ústí nad Labem, Chomutov, Jáchymov či Velké Losiny, která papír vyrábí dodnes. Celkem jich bylo v tomto období 22. Středověká výroba papíru používala zcela nový materiál. Původní materiál byl nahrazen hadry, které se

pěchovaly do vykopaných jam a tam se nechaly zahrnovat. Potom pomocí kladiv, poháněných vodními toky, byly hadry rozvlákněny na suspenzi vhodnou pro výrobu papíru. Potom se suspenze nabírala na síto a sušila. Papír se poté ještě klížil, aby se na nich nerozpíjel inkoust. Se středověkem je také spojen pergamen (zpracovaná kůže, na kterou se dalo psát). Kůže byla většinou z osla, ovce, telete či kůzlete. Stažená kůže se namáčela ve vápenné lázni, aby se oddělil tuk a chlupy. Po vytažení z lázně se dočišťovala a uhlazovala. Výroba papíru v Evropě trvala přes 300 let, později byla výroba zdoluhavá a začalo se nedostávat hadrů.

Současná výroba

V 17. století se začal hledat materiál, který by nahradil hadry. Nakonec se bádání opět vrátilo k rostlinné výrobě a papír se začal vyrábět ze dřeva. Na konci 19. století bylo objeveno, jak ze dřeva získat celulózu, která se stala hlavní surovinou pro výrobu papíru. Dřevěné štěpky ze dřeva se vaří a louhují tak, aby se celulóza oddělila. Poté se celulóza propere vodou a bělí. Suspenze se nabere na síto a přebytečná voda se vyklepává, papír se suší, lisuje a řeže do různých velikostí. Výroba už není samozřejmě ruční, ale probíhá na papírenských strojích. Takto vyrobený papír je mnohem kvalitnější a hlavně je ho dostatečné množství.

5.2 Práce s papírem při pracovních činnostech

Děti se ve školním prostředí seznamují s různými druhy papírů – papírem psacím, kartónovým, pergamenovým, barevným, krepovým apod. Děti se papír učí přesně překládat a skládat – pracují s papírem malým, ale také zkouší přesnost skládání u papírů velkých; vystřihovat a stříhat – ovládají s přesností nůžky; řezat – vyřezávají vnitřní tvary, nařezávají si papíry či kartón na ohyby; lepít – slepování prostorových papírů, nalepování a vrstvení papíru na sebe a samozřejmě měřit – kde používá znalosti a poznatky měření z hodin matematiky. Při práci by se také děti měly seznamovat s druhy papíru a jejich vlastnostmi – zjišťují pevnost, pružnost, tloušťku, strukturu povrchu a zároveň se učí vybírat správný papír pro určitý výrobek. Během

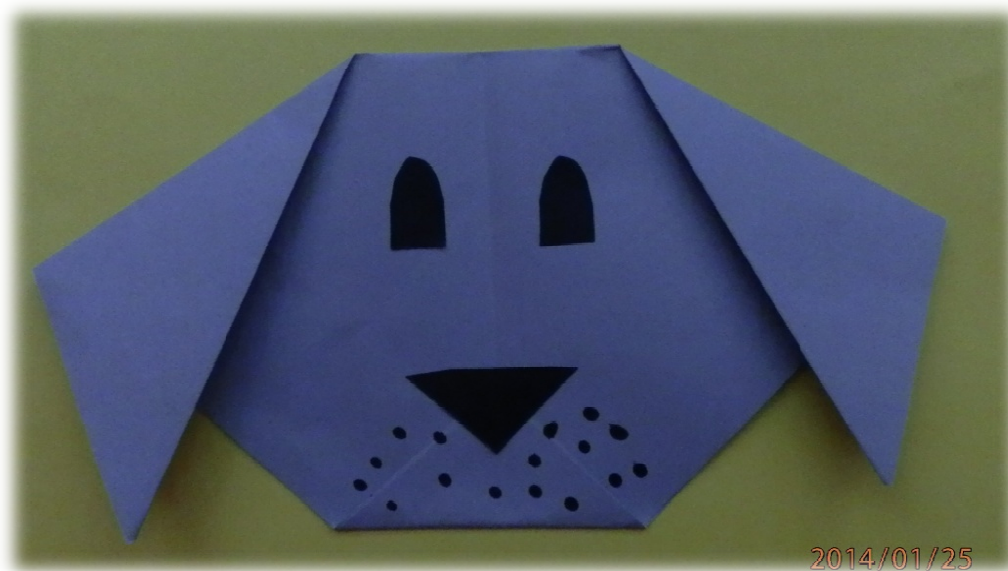
hodin pracovních činností je vhodné zařadit hraný dokument či prezentaci na výrobu papíru nebo navštívit papírnu, pokud je v blízkosti školy. Ruční papír patří do samostatné skupiny papírů. Aby děti poznaly papír důkladně, je vhodné během školní výuky zařadit výrobu ručního papíru, kde si vyzkouší a poznají, jak dlouhý a pracný je vznik papíru. Práce s papírem může v hodinách probíhat individuálně nebo také ve skupinách. Při individuální práci vznikají především výrobky menších rozměrů a to plastické i prostorové. Při práci skupinové se děti mohou pouštět do výrobků prostorově větších, což je velmi baví, protože mohou vyrábět i modely zvířat či strojů ve skutečné velikosti. Pokud ve skupině dochází skutečně ke spolupráci, jsou výrobky velmi kvalitní. U všech výrobků by mělo být důležité, aby konečný výrobek měl svou praktickou a užitkovou hodnotu. Při práci s papírem děti používají různé pomůcky – nejčastěji používané jsou nůžky a lepidlo. Další pomůcky, které patří k práci s papírem jsou obyčejná tužka, nůž na papír, jehla, bavlnka, pravítko, sešívačka, děrovačka apod. U všech těchto pomůcek je důležité dodržování bezpečnostních a hygienických návyků práce.

5.3 Soubor pracovních námětů pro práci s papírem

V souboru pracovních námětů jsem použila výrobky, u kterých jsou jako hlavní materiál využity různé druhy papíru. Náměty na tyto výrobky jsem čerpala z knih, které jsou uvedeny v seznamu literatury této práce. Některé výrobky jsem upravila tak, aby dětem práce vyhovovala. Všechny náměty jsem zařadila do tematických plánů pracovních činností a také zhotovené výrobky na snímcích ve sborníku jsou vyrobeny dětmi v rámci vyučovacích hodin. Děti z běžných tříd práci zvládly bez větších potíží. Žáci ze speciálních tříd potřebovali podrobnější popis práce, častější opakování návodu, ukázkou zhotoveného výrobku a pomoc při provádění práce. Přesto, že ve třídách jsou přiřazeny asistentky pedagoga, které velmi pomáhají žákům při práci, potřebovali děti speciálních tříd podstatně více času na zhotovení jednotlivých výrobků. I přes popsané potíže všechny děti výrobky zvládly a u všech byla vidět radost z vykonané práce.

Název	PAPÍROVÝ PSÍK
Ročník	1. ročník
Vyučovací cíle	Přesné překládání papíru. Stříhání podle rovné linky. Výroba jednoduchého prostorového tvaru. Přesnost a čistota lepení.
Mezipředmětové vztahy	<u>Prvouka</u> – živočichové, domácí zvířata.
Pomůcky	Barevné papíry, nůžky, obyčejná tužka, lepidlo, černý fix.
Bezpečnost a hygiena	Bezpečnost při práci s nůžkami, mytí rukou po práci s lepidlem, udržování čistoty pracovního místa.
Pracovní postup	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vyrobíme si čtvercový papír. 2. Protilehlé rohy k sobě přeložíme a tím nám vznikne trojúhelník. Ten si dáme ohybem nahoru. 3. Trojúhelník přeložíme napůl a tím nám vznikne středový ohyb. 4. Když přeložíme pravý a levý roh, vzniknou nám ouška. 5. Ohnutím dolního rohu vzniká čumáček. 6. Nakonec pejskovi přilepíme z barevného papíru čumák a oči. Černým fixem nakreslíme fousky.

Foto

Název	ZÁVĚSNÁ RYBA
Ročník	1. ročník
Vyučovací cíle	Stříhání podle nakreslené předlohy. Výroba jednoduchého prostorového tvaru. Přesnost a čistota lepení. Práce s barevnými kombinacemi.
Mezipředmětové vztahy	<u>Prvouka</u> – živočichové, ekosystém voda.
Pomůcky	Odstřížky různých druhů papírů, barevný papír, ubrousky, nůžky, lepidlo, nit.
Bezpečnost a hygiena	Bezpečnost při práci s nůžkami, mytí rukou po práci s lepidlem, udržování čistoty pracovního místa.
Pracovní postup	<ol style="list-style-type: none"> 1. Na barevný papír si nakreslíme tvar těla a vystříháme ho. Barvu vybereme podle vlastní fantazie. 2. Z různých barevných papírů vystříháme proužky a jiné tvary a nalepíme je na tělo. Papírové trojúhelníky z různých barev nalepíme na horní okraj ryby tak, aby vznikl hřbet. 3. Z barevného papíru vystříháme a přilepíme oko. 4. Z ubrousků vystříháme proužky a nalepíme je jako ocasovou část. 5. K prostřední části připevníme nit, aby se ryba dala pověsit.
Foto	
	61.

Název	PROSTOROVÝ LES
Ročník	2. ročník
Vyučovací cíle	Stříhání podle nakreslené předlohy. Výroba jednoduchého prostorového tvaru. Přesnost a čistota lepení. Práce s barevnými kombinacemi.
Mezipředmětové vztahy	<u>Prvouka</u> – rostliny, ekosystém les.
Pomůcky	Tužší barevný papír, barevné papíry, lepidlo, nůžky, obyčejná tužka.
Bezpečnost a hygiena	Bezpečnost při práci s nůžkami, mytí rukou po práci s lepidlem, udržování čistoty pracovního místa.
Pracovní postup	<ol style="list-style-type: none"> 1. Z tužšího papíru si vystřihneme kmen stromu a větve. V dolní části si uděláme ohyb tak, aby strom šel nalepit na podložku. 2. Z barevného papíru si vystřihneme korunu stromu. Přilepíme ji ke kmenu a větvím. 3. Potom si různých barevných papírů vystřihneme listy a nalepíme je na větve stromu. 4. Dále si z barevných papírů vyrobíme různorodé ptáčky a také je nalepíme na větve. Počet je libovolný. 5. Pokud na podložku lepíme všechny stromy děti, vzniká nám barevný papírový les.
Foto	
	62.

Název	SYMBOLY ROČNÍCH OBDOBÍ
Ročník	2. ročník
Vyučovací cíle	Zdokonalování přesnosti stříhání a lepení. Vystřihování, vytváření prostorových tvarů, přesné překládání papíru.
Mezipředmětové vztahy	<u>Prvouka</u> – roční období.
Pomůcky	Tužší papíry, barevné papíry, nůžky, lepidlo, obyčejná tužka, pravítko, provázek.
Bezpečnost a hygiena	Bezpečnost při práci s nůžkami, mytí rukou po práci s lepidlem, udržování čistoty pracovního místa.
Pracovní postup	<ol style="list-style-type: none"> 1. Z tužšího papíru si vystřihneme barevné kolečka. Kolečko obkreslíme dle předlohy. Barvy volíme podle ročního období. 2. Z různých odstřížků papírů vystřihujeme tvary, které se hodí k jednotlivým ročním obdobím. 3. Vystřižené tvary nalepujeme na připravená kolečka. 4. Z tužšího papíru si vystřihneme obdélník, který obkreslíme dle předlohy. Na něm vyrobíme rámeček z různých barevných pruhů. Do rámu nalepíme kolečka ročních období a vznikne nám obrázek. 5. Na horní část připevníme provázek na zavěšení.

Foto

Název	JARNÍ PŘÁNÍ
Ročník	3. ročník
Vyučovací cíle	Stříhání podle nakreslené předlohy. Výroba jednoduchého prostorového tvaru. Přesnost a čistota lepení. Práce s barevnými kombinacemi. Skládání a točení papírových proužků.
Mezipředmětové vztahy	<u>Prvouka</u> – rostliny, ekosystém louka. <u>Český jazyk</u> - zvyky a tradice.
Pomůcky	Tužší papíry, barevné papíry, nůžky, lepidlo, obyčejná tužka.
Bezpečnost a hygiena	Bezpečnost při práci s nůžkami, mytí rukou po práci s lepidlem, udržování čistoty pracovního místa.
Pracovní postup	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tužší papír přeložíme na půl a nakreslíme polovinu kytky tak, aby střed byl na přeložené straně. Potom tvar vystříhneme a rozevřeme. 2. Obtočíme obdélník barevného papíru kolem tužky, volíme různé barevné kombinace. Vyndáme tužku tak, aby se papír nerozmotal. 3. Srolovaný papír nastříháme na mnoho malých koleček. 4. Kolečka lepíme na tvar květiny tak, aby pokryly celý povrch. 5. Z tužšího papíru si vyrobíme přehnutím na půl práníčko. Hotovou květinu nalepíme na střed přání.
Foto	
	64.

Název	Roztomilá kočka
Ročník	3. ročník
Vyučovací cíle	Stříhání podle nakreslené předlohy. Výroba prostorové konstrukce. Přesnost a čistota lepení. Práce s barevnými kombinacemi.
Mezipředmětové vztahy	<u>Prvouka</u> –živočiškové, domácí zvířata.
Pomůcky	Tužší papíry, barevné papíry, nůžky, lepidlo, obyčejná tužka.
Bezpečnost a hygiena	Bezpečnost při práci s nůžkami, mytí rukou po práci s lepidlem, udržování čistoty pracovního místa.
Pracovní postup	<ol style="list-style-type: none"> 1. Na tužší papír si nakreslíme tělo kočky. Tvar podle vlastní fantazie. 2. Uděláme dva zářezy na nohy a ty ohneme – vznikají nám tlapky tak, aby kočka stála. 3. Nakreslíme si a vystříhneme tvar hlavy a ocasu. Opět tvar podle vlastní fantazie. Ocas přilepíme na tělo. 4. Z barevného papíru si vystříhneme oči, čumák, fousky a jazyk. Všechny části nalepíme na hlavu. Hlavu přilepíme na tělo kočky.
Foto	
	65.

Název	PANENKA
Ročník	4.ročník
Vyučovací cíle	Stříhání podle nakreslené předlohy. Výroba prostorové konstrukce. Přesnost a čistota lepení. Práce s barevnými kombinacemi. Přesné překládání papíru. Stříhání podle rovné linky.
Mezipředmětové vztahy	<u>Přírodověda</u> – člověk, lidské tělo. <u>Vlastivěda</u> – kultura jiných zemí, lidské rasy. <u>Matematika</u> - měření a rýsování.
Pomůcky	Tužší papíry, balící papír, krepový papír, špejle, nůžky, lepidlo, obyčejná tužka.
Bezpečnost a hygiena	Bezpečnost při práci s nůžkami, mytí rukou po práci s lepidlem, udržování čistoty pracovního místa.
Pracovní postup	<ol style="list-style-type: none"> 1. Na tužší papír si nakreslíme tělo a hlavu panenky. 2. Hlava – z krepového papíru nalepíme na hlavu vlasy, z barevného papíru vytvoříme mašličku, oči, ústa. Ozdobíme dle vlastní fantazie. 3. Tělo – šaty složíme z balícího papíru a nalepíme na tvar těla. Opět ozdobíme dle vlastní fantazie. 4. Pomocí špejle spojíme hlavu a tělo v celek.

Foto

Název	PAPÍROVÍ LIDÉ
Ročník	4.ročník
Vyučovací cíle	Stříhání podle nakreslené předlohy. Výroba prostorové konstrukce. Přesnost a čistota lepení. Práce s barevnými kombinacemi. Přesné překládání papíru. Stříhání podle rovné linky.
Mezipředmětové vztahy	<u>Přírodověda</u> – člověk, lidské tělo. <u>Vlastivěda</u> – kultura jiných zemí, lidské rasy. <u>Český jazyk</u> - mezilidské vztahy, povolání. <u>Matematika</u> – tělesa
Pomůcky	Tužší papíry, odštířky různých papírů, časopisy, reklamní letáky, barevné papíry, nůžky, lepidlo, obyčejná tužka, pravítko.
Bezpečnost a hygiena	Bezpečnost při práci s nůžkami, mytí rukou po práci s lepidlem, udržování čistoty pracovního místa.
Pracovní postup	<ol style="list-style-type: none"> 1. Z tužšího papíru si vystříhneme pruh s výřezy na tělo a hlavu. Pruh složíme do tvaru kvádrů. Postupujeme podle sítě geometrických těles. 2. Kvádr si rozdělíme na část hlavy a těla. 3. Z barevného papíru nalepujeme mašličku, kravatu, motýlku, košili, klobouk . Na hlavu vytváříme z barevného papíru oči, uši, nos, pusku, knír, vlasy. Vše nalepujeme a zdobíme podle vlastní fantazie. 4. Na podklad poskládáme postavičky od všech dětí a vytvoříme skupinu lidí
Foto	
	67.

Název	LIDSKÉ OBLIČEJE
Ročník	5.ročník
Vyučovací cíle	Stříhání podle nakreslené předlohy. Výroba prostorové konstrukce. Přesnost a čistota lepení. Práce s barevnými kombinacemi. Přesné překládání papíru.
Mezipředmětové vztahy	<u>Přírodověda</u> – člověk ,lidské tělo. <u>Vlastivěda</u> – kultura jiných zemí, lidské rasy. <u>Český jazyk</u> - mezilidské vztahy.
Pomůcky	Barevné papíry, odstřížky různých papírů, nůžky, lepidlo, obyčejná tužka, špejle.
Bezpečnost a hygiena	Bezpečnost při práci s nůžkami, mytí rukou po práci s lepidlem, udržování čistoty pracovního místa.
Pracovní postup	<ol style="list-style-type: none"> 1. Na barevný papír si nakreslíme tvar hlavy podle vlastní fantazie a vystříhneme ho. 2. Z odstřížků barevného papíru nalepujeme na tvar hlavy všechny části obličeje (vlasy, oči, ústa, uši...). Dále hlavu také ozdobíme (náušnice, mašle, čelenky, pokrývky hlavy...) 3. Každý žák vytváří vlastní lidskou rasu, pohlaví i náladu v obličeji. 4. Zhotovené obličeje nalepíme vedle sebe na podklad a vytváříme koláž.

Foto

Název	PESTROBAREVNÝ MOTÝL
Ročník	5.ročník
Vyučovací cíle	Stříhání podle nakreslené předlohy. Výroba prostorové konstrukce. Přesnost a čistota lepení. Práce s barevnými kombinacemi. Přesné překládání papíru.
Mezipředmětové vztahy	<u>Přírodověda</u> – bezobratlí živočichové, ekosystém louka.
Pomůcky	Barevné papíry, černý fix, nůžky, kolíček, lepidlo, obyčejná tužka, žilnatý drátek.
Bezpečnost a hygiena	Bezpečnost při práci s nůžkami, mytí rukou po práci s lepidlem, udržování čistoty pracovního místa.
Pracovní postup	<ol style="list-style-type: none"> 1. Přeložíme napůl dva kousky barevného papíru a nakreslíme na ně tvar poloviny křídel. Potom křídla vystříhneme. 2. Vystřížená křídla rozložíme a černým fixem na ně nakreslíme vzory. 3. Horní pár křídel přilepíme na dolní pár křídel a z žilnatého drátu přilepíme tělo motýla. 4. Tykadla vyrobíme z černého barevného papíru a přilepíme na tělo. 5. Motýla přilepíme na kolíček a můžeme ho připevnit na záclonu.

Foto

6. ZÁVĚR

Téma diplomové práce jsem si vybrala především proto, že již deset let pracuji na základní škole, kde se setkávám jak s dětmi z běžných tříd, tak s dětmi ze tříd speciálních. Cílem této práce bylo porovnat úroveň motorických dovedností v obou těchto třídách. Bylo velmi zajímavé pomocí testovacích baterií srovnávat schopnosti a dovednosti těchto žáků. Práce to byla velmi pěkná a ze strany dětí skoro vždy provedena s úspěchem. Z vytvořených průměrných časů psychomotorických dovedností vyplývá, že žáci z běžných tříd pracují rychleji, ale kvalita a výkony nejsou mnohdy lepší, než u dětí ze speciálních tříd. Tito žáci potřebují na vykonání zadaného úkolu více času, ale kvalita hotové práce je ve většině případů stejná, někdy i kvalitnější. U srovnávání senzomotorických dovedností také nevznikly velké rozdíly mezi třídami. V obou skupinách jsou žáci trénovaní, kteří se sportu věnují i mimo školní vyučování a těm plnění úkolů nedělalo problém. U ostatních je určitá neobratnost ve velké míře dána především životním stylem. Příliš volného času tráví děti před televizí nebo počítačem. V závěrečné části jsem na rozvoj manuálních dovedností zařadila náměty na práci s papírem, které mohou být použity jako šablony pro učitele do hodin pracovních činností. Výchovu a vzdělávání dětí chápeme jako celoživotní proces a u dětí, které mají diagnostikovanou nějakou poruchu učení či chování, je tento proces vzdělávání podstatně pomalejší. Na nás učitelích je stále rozvíjet, opakovat a trpělivě děti vést alespoň v období základního vzdělávání. Každý učitel by se měl řídit pravidlem: *děti tu nejsou pro nás, ale my tu jsme pro děti.*

RESUMÉ

Tato diplomová práce se zabývá porovnáváním motorických dovedností žáků mladšího školního věku, porovnávání probíhá ve třídách běžných a ve třídách pro žáky se specifickými poruchami učení a chování. Úvodní kapitoly nás ve stručnosti uvádějí do problematiky specifických poruch učení a chování ve školním prostředí. Ve vzdělávacím programu základních škol je probírána struktura a časová dotace ve vzdělávacích oblastech - umění a kultura, člověk a zdraví, člověk a svět práce. Také je probíráno využití senzomotoriky a psychomotoriky v hodinách tělesné výchovy a během pracovních činností. Další část je zaměřena na mladší školní věk a senzomotorický a psychomotorický vývoj dětí této věkové skupiny. Motorický vývoj dětí je porovnáván s využitím jednoduchých testovacích baterií. Testy psychomotorických dovedností jsou vybrány tak, aby bylo možno jejich průběh porovnávat během výuky v hodinách pracovních činností. Jsou navrženy tak, aby byly praktické, jednoznačně zadané a jednoduše změřitelné. Testy na srovnání senzomotorických dovedností jsou zaměřeny na schopnosti vytrvalostní, silové, rychlostní a rovnovážné. Závěrečná část je zaměřena na práci s papírem. Nejdříve je popsána výroba papíru a pak je začleněna práce s papírem do pracovních činností u dětí mladšího školního věku. Nakonec je přidán soubor pracovních námětů pro práci s papírem na základní škole, jako metodický materiál pro učitele. Cílem této práce bylo porovnat a zhodnotit úroveň motorických dovedností ve vybraných skupinách. Z průměrných časů psychomotorických dovedností vyplývá, že žáci z běžných tříd pracují rychleji, ale kvalita a výkony nejsou lepší, než u dětí ze speciálních tříd. Tito žáci potřebují na vykonání delší čas, ale kvalita hotové práce je srovnatelná. Při hodnocení senzomotorických dovedností bylo zjištěno, že u obou skupin jsou žáci trénovaní, kterým plnění úkolů nedělalo problém. U ostatních je neobratnost dána především životním stylem, protože příliš volného času tráví děti před televizí nebo počítačem. V závěru z hodnocení vyplývá, že rozdíl mezi žáky běžné třídy a žáky ze třídy specifické je ve velké míře pouze v časovém limitu, který na zadaný úkol dostanou. Pokud je času dostatek, nejsou rozdíly veliké.

SUMMARY

This thesis is concerned with comparing the motor skills young school age pupils, the comparison is carried out in regular classes and in classes for pupils with learning disabilities and behavior. The introductory chapters briefly put into the problems of specific learning disabilities and behavior in the school environment. In the curriculum of primary schools is discussed structure and time allocation in the educational areas - arts and culture, health and human, man and the world of work. The use of sensomotor and psychomotor in physical education classes and during work activities is discussed too. Another section focuses on early pupil age and sensorimotor and psychomotor development of children in this age group. Motor development of children is compared using simple test batteries. Psychomotor skills tests are designed to allow comparison of their progress during teaching hours in work activities. They are designed to be practical, clearly specified and easily measurable. Tests for the comparison of sensorimotor skills are focused on the ability of endurance, strength, speed and equilibrium. The final section focuses on working with paper. First, it describes the production of paper and then is incorporated into the work with paper work activities for younger school age children. Finally, a set of working ideas for working with paper in primary school, as a methodological materials for teachers, is added. The aim of this study was to compare and evaluate the level of motor skills in selected groups. The average time of psychomotor skills shows that pupils from regular classes work faster, but the quality and performance are not better than at children from special classes. These pupils need to perform a long time, but the quality of the finished work is comparable. When evaluating sensorimotor skills it was found that in both groups the students are trained, and they had no problem with performing the tasks. Clumsiness of other pupils is mainly due to the lifestyle because too much free time children spend in front of the television or computer. In conclusion, the evaluation shows that the difference between regular class students and students of a particular class is largely only in the length of the time limit. If there is time enough, the differences are not large.

LITERATURA

- BLAHUTKOVÁ, M. **Psychomotorika**, Brno:Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-3067-1
- BLAHUTKOVÁ, M., KLENKOVÁ, J., ZICHOVÁ, D. **Psychomotorické hry pro děti s poruchami pozornosti a pro hyperaktivní děti**, Brno:Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80 – 210 – 3627 – 3
- BURSOVÁ, M., RUBÁŠ, K. **Základy teorie tělesných cvičení**. Plzeň:Západočeská univerzita, 2001. ISBN 80 – 7082 – 822 – 6
- ČÁP, J. MAREŠ, J. **Psychologie pro učitele**, Praha:Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X
- DVOŘÁKOVÁ, H. **Klasické české skládačky z papíru**, Praha:Fragment, 2011. ISBN 978 – 80 – 253 – 1265 – 0
- FISCHER, S, ŠKODA, J. **Speciální pedagogika**, Praha:Triton, 2008. ISBN 978-80-7387-014-0
- HOROVÁ, J. **Ateliér výtvarných nápadů**, Praha:Portál, 2008. ISBN 978 – 80 – 7367 – 440 – 3
- KOCUROVÁ, M. **Specifické poruchy učení a chování**, Plzeň:Západočeská univerzita v Plzni, 2002. ISBN 80-7082-705-X
- MONATOVÁ, L. **Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska**, Brno:Paido, 1998. ISBN 80 – 85931 – 60 – 5
- NEWMAN, S. **Hry a činnosti pro vývoj dítěte s postižením**, Praha:Portál, 2004. ISBN 80-7178-872-4
- PRATT, L., WATT, F., GILPIN R. **Hrajeme si o prázdninách**. Praha:Svojtka a Co, 2008. ISBN 978 – 80 -7352 – 9
- TINTĚROVÁ, M., BIDLOVÁ, V. **Ruční papír vlastnoručně**, Praha:Tereza, 1999

VÍTKOVÁ, M. a kol. ***Integrativní speciální pedagogika***, Brno:Paido, 1998. ISBN 80-85931-51-6

WATTOVÁ, F. ***365 věcí z papíru a lepenky***. Praha:Svojtka a Co, 2011. ISBN 978 – 80 - 256 -0713 – 8

ZELINKOVÁ, O. ***Poruchy učení***, Praha:Pedagogická fakulta UK, 1994. ISBN 80 – 7178 – 242 – 480 – 7178 – 872 – 4